

ERÄMAASSA — JA — MAILMALLA

Kirj. HELMI MATTSON

360
366

720

623
470
570
608

2271

1204

1266

720

Western Workmen's Publishing Society, Astoria, Ore.

0540

I

KORPIVAELTAJAT.

— Aikainen tuli kevät!

Jo maaliskuulla on maan valkea lumi-peite sulanut lämmittävien auringonsäteiden hyväilyssä.

Huhtikuussa on routa lähtenyt maasta ja lopulla samaa kuuta puut saavat sirkalehtensä.

Toukokuun puolivälissä lehtimetsä upeilee täydessä keväisessä viheriässä.

Tyytyväisenä maamies hykertää käsiään. Puhelee toivorikkaana:

— Aikainen kevät, siunattu kevät, si-
vuutettu yöhallat... Vuodentulon toiveet
on hyvät! Nousee laiho... Suurilla valta-
paikoilla on touhua ja kiirettä. Asema-
huoneet ovat tungokseen asti täynnä vä-
keä, laivalaitureilla seisoo suuria ihmis-
joukkoja. Kaikkialla liikettä, elämää...

— Nyt on kevät, kaunis on toukokuu,
sanovat ihmiset.

Eräässä syrjäisessä asemakylässä ei
näytä olevan kiirettä. Siellä on kuin nu-
kuttaisi vuodet umpeen, niin näyttää hil-
jaiselta elämä.

Juna, joka kerran vuorokaudessa kiittää ohi, harvoin pysähtyy jättämään matkustajia tälle metsäseudulle.

Useammin talviaikana joku yksinäinen metsämies heittää reppunsa asemasillalle ja käy tarkastamaan tätä uinuvaa kylää.

Kylässä ei ole monta asukasta. Köyhää, puutteellista on ympäristö. Ränсистynejitä tahi keskeneräisiä useimmat rakennukset. Majatalon pitäjän ja kauppiaan asunnon eroittaa muista hieman paremman ulkoonön vuoksi.

— Vasta-alkava asutus, hiljainen kylä erämaan laidassa, tuumii kulkija.

Nyt taas tapahtuu jotain hiljaisuutta häiritsevää.

Juna pysähtyy.

Suuri, harteikas mies työntäytyy junasta ulos, nainen hänen mukanaan, kookas hänkin. Lapsi, jota nainen pitelee, on tuskin vuoden vanha.

Kun tavaranyytit on kiireesti heitetty heidän jälkeensä, liikkuu juna jälleen.

Nainen seisoo äänettömänä hetken katellen ympärilleen.

Mies kokoilee matkakapineita; asettaa kantamuksen leveille hartioilleen.

—Tämäkö se nyt on? äännähtää nainen.

—Tämä... murahtaa mies, eikä jatka.

— Mikä tämä paikka on? haluaa nainnen tietää.

— Näethän... Tämä kylä on suuren erämaan laidassa.

— Niin... missä?

— Lähellä valtakunnan rajaa... Sadejärven seuduilla.

— Sadejärven...

— Niin... Sadejoki valtakunnat erottaa... Se laskee Metsäjärveen, joka on pohjoisessa erämaassa. Tämä on hyvin vesirikasta seutua, voisi purjehtia vaikka suureen valtamereseen asti, jos...

— Selityksestäsi en pääse selvemmälle. Vieras on maa...

Lapsi alkaa itkeä, näyttää olevan nälissään.

— Filemon! Lapsi tahtoo ruokaa. Anna olla kantamuksesi maassa hetkisen.

— Pikku Mirjam, älä nyt, et sinä nälkään kuole... Mennään majataloon, Emilia! Siellä voimme järjestää tavaroitamme, virkistää itseämme. Kulku erämaassa on vaivaloinen ja tie on pitkä... Tuskin voimme tänään jatkaa matkaa. Päivä on jo puolessa. Etsimäni paikka on kaukana salossa, johon tällaisten kantamuksien kanssa ei voi puolessa päivin perille kävellä.

— Missä voimme odottaa päivän nousua? sanoo vaimo.

Filemon osoittaa lähellä olevaa pitkää rakennusta.

— Tuo on erämaan vaeltajien pysähdyspaikka.

— Tohtiiko sinne...

— Minnekäs? Sinne tietysti...

Toukokuun ihana aamu valkenee. Hämärä selkiää kirkaaksi päiväksi. Taivaansini tasaantuu, kuultaa kuin iljanteinen jää, viimeisetkin pilvenhattarat häipyvät avaruuteen.

— Nyt on aika alkaa vaellus, virkkaa mies. Hän jo täydessä touhussa asettaa painavia matkakapineita hartioilleen.

— Jaksatko kaikki nuo kantaa yhtäaikaan erämaahan? Uuvutat itsesi, epäröi nainen.

— Älä huolehdi, Emilia. Kun vain voit Mirjamista pitää huolen, olen minä näiden tavaroiden kera kyllä hyvin suoriutuva korvessa. Sitten heittää mies yhden käärön toisten lisäksi.

— Painoa taitaa sentään tarpeeksi jolla... mutta mennään nyt!

Yksinäisessä asemakylässä nukutaan vielä.

Ihmisiäänet eivät häiritse hiljaisuutta. Tuuli vain leyhyttelee puiden lehviä, linnut oksilla heräävät, alottavat aamuvirtensä...

Mies ja nainen painuvat syvemmälle metsään.

Leveä kylän kulkutie loppuu, se kapeenee vähitellen, muuttuu kantoiseksi ja mutkikkaaksi aukeaksi, jossa vain talvisin voi hevosilla kulkea. Sekin loppuu, vaihtuu poluksi, jossa ihminen saattaa vaivoin kävellä...

Vaimoa alkaa peloittaa.

— Filemon! Herrasiunatkoon... me varmaan eksymme tänne erämaahan, pe-tojen ruuaksi me täällä joudumme...

Mies ei ole kuulevinaan.

Hän nauttii ihanasta aamuilmasta, hengittää syvään kuin tahtoisia ahmia keväistä tuoretta tuoksua. Pysähtyy. Katselee taivaalle, tarkastaa ilmansuuntia.

— Filemon! Minä pelkään...

— Mitä! Mitä sinä pelkää? Katso, miten ihana on keväinen mailma... katso tätä runsasta alkavaa elämää. Puut vihannoivat, nurmi nousee... Taivaansini on niin kirkas ja selkeä, tämä erämaa niin tyyni, rauhaisa... Ei ole mitään pelättävää. Karhut torkkuvat pesissään, susi ei lähde tähän aikaan kuopastaan, kettu on laiska tekemään tarkastusmatkoja... Metsän jalo otus, hirvi, ei tee pahaa. Jos näyttäytyy, on kyllin arka mennäkseen tiheensä.

Emilia kulkee hetken vaiti.

Hänkin nauttii ihanasta aamusta. Leyhä tuuli hivelee hänen poskipäitään; hius-suortuvat lennättää tuuli epäjärjestykseen, pudottaen ne vallattomasti silmille. Kävely saattaa veren kiihkeämmin liikkeelle, nostaa punan naisen poskille. Hän seisahtaa hetkeksi.

— Mitä se on? Kuule, Filemon, mikä kumma ääni...

— Se on loriseva puro, joita täällä erämaassa keväisin virtaa, kooten talven lumet Sadejärveen... Puron lorinaa se on... katso tuon tuossa...

— Mitä.. onko siitä mentävä yli?

— Älä hätäile... minä taivutan puun... Otan kantaakseni Mirjamin, kun saan tavarat yli... Koeta nyt tulla! Tämä puro voi olla kesällä kuiva, vaikka se nyt ylpeilee lorinallaan. Sydänkesällä se on menettänyt mahtinsa, antanut vesipisaransa suureen kokonaisuuteen.

Filemon taivuttaa lisää puita.

— Tule nyt...

— Tämäkö se virta on, josta puhuit?

— Ei... tämä on sen pieni syrjähyppy, haarottuma, jonka luulen laskevan jostain tuolta vuoren onkalosta... Joki, josta puhuin, on kaukana vielä. Se joki, jonka rannalle majan rakennamme... pesän teemme...

— Niin olet puhunut... Filemon! Mitä

nuo ovat... kuinka ihania, valkeita kukkia...

— Luumupuita... kas, onko niitäkin vielä kukassa... Toisin paikoin ne kukkivat heti lumen lähdettyä aikaisin keväällä. Erämaissa purojen varsilla niitä on paljon.

— Katso... Filemon, maa on valkeana, eihän nuo ole niitä...

— Valkovuokkoja ne ovat... aikaisia kevätkukkia nekin.

— Mitä ovat nuo suuret humisevat puut, jotka lehvillään suojaavat noita valkeakukkaisia?

— Ikivihreitä setripuita...

— Kuin Libanonin vuorilla... huomauttaa Emilia.

— Niitä juuri. Täällä on tammia, jalaria, vaahteroita, saarnia, setripuita... haapoja, mäntyjä...

— Eikö tuolla ole pihlajiakin?

— On niitä... ja koivuja. Täällä ei näy koivu olevan yhtä ylpeä kun synnyinmaassa. Tuuha ja suurilehtinen...

— Paljon toisenlaista on kuin siellä rakkaassa Pohjolassa, huokaa Emilia.

— Rehevämpää, viljavampaa... väittää Filemon. Missä olet nähnyt Suomen kasvullisuuden olevan näin runsaan? Noin ihanaa nyt jo, vaikka luonto ei ole kukkeimmillaan vielä. Odota vähän, niin näet

lukemattomia lajeja kukkia täydellä terällä... Et voi olla ihmettelemättä luonnon rikkautta ja suuruutta.

—Eikö ilmasto näillä paikoin ole paljon Suomen ilmaston tapaista... Niin olet puhunut...

— Jossain määrin on... hyvin paljon.. Muussakin suhteessa nämä seudut muistuttavat rakasta kotimaata. Tuolla Sadejärven saarissa kulkiessani tuntui kuin olisin ollut tuhatjärvien maassa...

— Ei... mutta miksi sittenkin minut tänne kutsuit, Filemon? Miksi et palannut takaisin Pohjolaan? Niin sinä lähtiessäsi lupasit.. Minut tänne perässäsi viettelit.. Ei voi verrata mitään kotimaan kauneuteen. Näetkö täällä kesäyön aurinkoa...

— Älä nyt taas... hyvinkin voit viihtyä kun pääsemme alkuun. Muistatko kurjuutta, jossa elimme; muistatko tylyjä sanoja, joita isäntämme antoi nöyriensä pyyntöjen vastineeksi? Mitä me saimme hyvyyttä osaksemme, Emilia? Ajattele! Kurjuutta, kirousta, kovia sanoja, nälkää... Mutta emmekö jatka matkaa? Ei meillä ole aikaa kovin kauan tämän puron rantoja tarkastella, jos aiomme ehtiä perille tänään ajoissa.

Filemon asettaa kantamukset uudelleen hartioilleen.

— Voitko jo kantaa Mirjamia?

Emiliasta tuntuu lapsi hirveän painavalta, mutta vielä ei hän aio valittaa. Askeiset kapinalliset ajatukset kiertävät aivoissa... Miksi, miksi tänne... erämaahan...

— Mies menee edellä, katkoo risuja ja heittää syrjään kaatuneita puunrunkoja. Tekee siten tietä perässä pyrkivälle vaimolle. Metsä käy yhä tiheämmäksi ja vaivaloisemmaksi kulkea. Polku, jota purolle asti on seurattu, häviää olemattomiin. Vain tarkkaan katsoen ilmansuuntia, voi säilyä eksymästä.

— Oi, voi, läähättää jo vaimo, ollen kohta läikähtyä kantamuksen painosta. Hengästyneenä puhuu:

— Oli kotimaassa kurjuutta, oli sitä! Mitä täällä muuta on? Erämaan yksinäisyydessä saamme päiviä viettää. Salolla, jossa ei muuta kuule kun petojen nälkäisiä ääniä... Syksyilloin, miten synkkää... myrsky mylvii, tuuli ilkeästi puissa humisee... Nyt se jo pelottaa...

— Nythän on ihana kevät ja rauha, ei nyt pedot ulvo, eikä tuuli puissa tuiverra. Mies lyö vaimon huolet leikiksi.

— Ikuinen rauha... sekin kuolettaa, tappaa... juuri se yksinäisyys... hiljaisuus...

— Eipä ole herra kintereillä, eikä vouti niskassa, jos levähtää haluaa, inttää File-

mon. Sinä, Emilia, olet varmaan iloinen kun metsänriistaa eteesi tuon, kun joesta kaloja pyydystän... ja taljoja tupamme lattialle asetan. Muokkaamme maata, jossa leipävilja kasvaa... häärimme, uuras- tamme... Ei ole hätää!

— Vangin oloa on elämä sittenkin, ei muuta! Vuodet umpeen saan takkatulta kotona vartioida, kun sinä metsissä kul- jet. Pelossa, yksinäisyydessä saan päiviäni viettää... turvatonna, vaaroille alttiina.. sinua odotella! Älä kiitä sellaista!

Filemon tulee alakuloiseksi.

— Ei taida olla kurjuus orjuutta pa- rempi...

Molemmat ovat vaiti.

Eteen tulee yht'äkkiä aukea korkeampi paikka.

Filemon ilostuu.

— No, Emilia! Katso nyt... tuolla nyt näet sen virran, josta olen puhunut. Katso tuota ihanaa kimmellystä... tuota vedenleikkiä! Noin leveä, syväpohjainen joki... siellä on kaloja... On siellä pyydys- tämistä... Katso nyt noita päivänpaistes- sa leikkiviä pisaroita...

Emilia unohtaa äskeisen synkkämieli- syytensä.

— Todellakin kaunis, viheriärantainen joki... Noin ibanasti suuret setripuut ku- vastuvat syvyydestä. Vedenrajassa viher-

tävä ruohosto on kuin samettireunus kir- javassa kankaassa.

— Ei... mutta näetkö tuonne! Siellä on se mahtava vuori, jonka turviin asetum- me. Sen juurella on viljavaa maata, siellä on ihana niitty... Ilostu jälleen Emilia, älä anna koti-ikävän häiritä rauhaasi, sa- malla häiriten minun mielialaani.

— Me olemme kulkeneet jo kauan. Em- mekö jo levähdä? pyytää Emilia. Minä ai- van uuvun kantaessani lasta. Emmekö ole hirveän kaukana asutulta seudulta... ja yhä syvemmälle erämaahan vain vael- lamme, huokaa vaimo taas.

— Koeta kestää. Pian olemme perillä. Sitten saat levätä, minä myös. Hetkinen vielä.. tynnyttää mies ja rientää edellä.

Vaimo ponnistaa kaikki voimansa.

— Ai! ai! kirkasee jälestä kulkija.

— Mikä... mikä tuli?!

— Uh! miten säikähdin. Lehtipuun oksa löi kasvoihini ja kohta risu raapi perästä. Säikähdin, että joko silmäni puhkasin... Pieni naarmu tuli... ei tässä nyt mitään hätää...

Lapsi alkaa itkeä.

— Nyt ei auta... lapsikin vaatii... py- sähtymään.

— Pysähdytään... kyllä pysähdytään... kymmenen askelta vielä...

— Voi, voi... emmekö ole jo tarpeeksi

kaukana erämaassa? Tuskin kukaan kuolevainen on kulkenut täällä ennen?...

— Niinkö luulet? Täällä on jo asukas ennen meitä... Yksinäinen korpieläjä on lähin naapurimme. Hän pitää majaa vuoren toisella puolen. Siellä on mökki ja peltotilkku sen ympärillä... Noro-Jukaksi sanovat erakkoa... Tuo näkemämme joki kiertää sielläkin vuoren vierustaa...

Eteen leviää suurempi aukea, joka ylettää laajalle pitkin jokirannikkoa. Mirjam alkaa taas äännellä.

— Älä itke, lapsi, hetkinen enää... puhuu äiti.

— No nyt! Näetkö vihantaa nurmea... katso luonnonniittyä! Nyt jo noin rehevä... mitä sitten keskikesällä... ihastuneena Filemon virkkaa. Asetu nyt lepäämään vihdoinkin.

— Pikku Mirjam! Nyt olemme perillä! Emilia tyytyväisenä kuiskaa.

Filemon katkoo puista lehviä, asettaa niitä maahan, tekee pehmeän vuoteen tuoreista oksista. Sitten hän ottaa peitteen, jonka on sitonut selkäänsä eväspussin kera ja asettaa sen lehvien yli.

Emilia voi tarkastaa seutua, huohdetuaan hetken. Annettuaan rintaa lapselle, jättää hän sen lepäämään lehvävuoteelle. Kävelee sitten jonkun askeleen joelle päin.

— Miten ihana niitty! En tosiaan koskaan ole nähnyt tällaista luonnon muodostumaa... Erämaassa näin suuri runsaus...

Mies hymyillen touhuu. Kantaa kokoon risuja, tekee roihuavan tulen.

He ottavat eväät esille. Syövät totisina ensi aterialla...

Vaimo taas huokaa.

— Surettaako sinua vielä? kysyy Filemon.

— Ei niin paljon kuin äsken, mutta minä vain pelkään täällä...

— Joutavia...

Nainen valahtaa kalpeaksi äkkiä. Suuri metsänotus... mahtava kuin erämaan kuningas... on jonkun matkan päässä nuotiosta. Tuijottaa suurin silmin näitä salolle asettuneita ihmislapsia.

Vaimo kiljahtaa kauhusta:

— Filemon!!

Suuri eläin alkaa hiljalleen kävellä metsään.

— Tuotako pelkäsit, vai miksi kiljait? Se oli komea hirvi, joka noin suvaitsi näyttäytyä. Niitä tulet näkemään usein... En vain aina anna niin rauhassa ohii astella... Niistä saa mainion paistin, puhuu Filemon hyväntuulisena. Minulla on pyssy aina hyvässä kunnossa. Kyllä on otus vain helposti pääsee hengestään...

Mutta nyt täytyy saada pieni ruokalepo. Sitten on vielä aikaa katsella parempi suojapaikka yöksi.

Mies torkkuu.

Emilia ei ajattelekaan nukkua. Hänellä aivot kiihkeästi takovat. Ilmestyy mielikuvia kaikenlaisia...

— Miten sekini korpi-eläjä voi olla aina yksin? Kuule, Filemon, sinä puhuit yksinäisen metsästäjän asuvan tuon vuoren takana. Kerro vielä hänestä. Mikä se mies nyt taas olikaan? Tiedätkö hänestä enempi? Mikä hänet tänne yksinäisyyteen pakotti lähtemään? Herrojako hänkin niin vihaa, että...

— Älä nyt kysele, anna minun hetkisen levätä. Puhutaan toisen kerran Noro-Jukasta... Jukasta...

Aurinko hiljalleen laskeutuu, vuoren vihreä tausta tummenee. Iltarusko pyrkii nousemaan pilvien takaa... puiden rungot varjostuvat veteen... Tuli alkaa sammua.

Pelottavan hiljaista on erämaassa.

Emilia tuskin uskaltaa henkiä, häntä jo niin kammottaa.

— Ei... herää toki! Minä en uskalla...

Vaimo töyttää miestä kylkeen.

Nukkuva ei häiriinny.

Emiliaa jäytää äskeinen suru. Vesi silmään vierähtää, kun hän ajattelee:

— Voi, miksi piti erämaan poveen painua. Täälläkö olisi vapaus ja onni saavutettavana... Ei! Kolkko, yksinäinen elämä... kalvava ikävä odottaa... ei muuta. Kaukaisen synnyinmaan orjuus vaihtui erämaan yksinäisyyteen...

Hän huomaa lehvävuoteella lepäävän lapsensa aukovan silmiään.

— Pikku Mirjam! Sinä toki olet toverinani... Sinusta löydän päivieni lohdun..

Lapsi lepertää iloisena. Tapailee sanoja, kuin vastaukseksi.

— Kyllä nyt on aika herätä!

Emilia töyttää taas miestään kylkeen.

□□□□□□

II.

MIRJAMIN KUOLEMA.

Hirsistä kokoon kyhätyssä majassa tui-kuttaa pieni öljylamppu. Mies istuu puujakkaralla pöydän ääressä, siirtää huonoa valaistusta lähemmä. Käteensä ottaa hän permannolta nahkataljan, jota alkaa pussereilla.

— Mitä, Filemon, aiotko pilata sen taljan? Et kai leikkaa sitä palasiksi näin pimeässä! Säästä työsi päivän aikaan.

— Ei, Emilia, tällaisiin töihin en jouda auringon ollessa korkealla. Iltatyöksi tämä on omiaan...

—Ei tuolla valaistuksella mitään näe. väittää vaimo. Ainoa öljytippa on siinä jäljellä...

—Sitten ei muu neuvoksi kuin matka asemalle... Emme tietenkään iltapuhteita pimeässä vietä.

—Ei toki... Täällä on kyllin yksinäistä muutenkin... Ei ole liikaa, jos valoa pidämme pirtissä. Ota mukaasi nahkoja... onhan niitä... käy ostoksilla ja...

—Miten lapsen laita on? En kai nyt voi lähteä, sillä...

—Ei... ei nyt... eikä näinä päivinä... ennenkuin... Voi, minä pelkään, että kuolema Mirjamin korjaa. Kuume yltyy.. yltyy vain...

Emilia alkaa itkeä,

—Älä nyt! Mitä sinä... ei kai se vielä niin...

—Ei se parane... nyyhkii vaimo.

—Jos lapsi ei elämää varten ole... niin minkä me voimme... kun...

—Surkeaa, julmaa on elämä... Lapsemme kuolee erämaahan avun puutteessa.

—Emilia! Älä sure... Huolia on, mutta mitä voimme!... On meillä särvintä talveksi... mitä muusta välität...

—Välität! Lapsestani minä välitän... välitän minä!...

Näetkö, miten raukka on houreissa? Kuuletko lapsen valittavaa ääntä... Tule lähemmäksi... ota tänne lamppu... älä enää sitä...

Mies vie lampun peremmälle.

Karkeatekoiselle puuvuoteelle on asetettu kuivia heiniä. Suuri vaate niiden yli levitetty. Lapsi on kiedottu paksuun villapeitteeseen, mutta näyttää kuin pienoinen värisisi vilusta, vaikka maja on hyvin lämmin. Laihaksi on tullut ennen niin verevä lapsi.

Pieni suu puristuu kiinni, kalpea poski värisee ja hampaat tärisevät vilusta. Väliin hän aukoo huuliaan kuin saadakseen lisää ilmaa...

Emilia koettaa lapsen otsaa.

—Filemon! Siinä... koeta... hirveä kuume! Lapsi kuolee tähän, jos emme saa pian apua...

—Kostuta... kastele käärettä... Emilia... Tällätävoin... tällätävoin...

—Voi, voi! voihkii Emilia ja vapisee pelosta. Kuolema... kuolema, älä tule lapseni lähelle...

Äiti silittää tuskaisena lapsen päätä, oikoo hiestyneitä suortuvia. Kuuntelee hengitystä...

Sairas heittelee itseään vuoteella... valittaa... voihkii...

Väliin rauhoittuu hetkeksi.

— Voi, mitä teemme... Herra auta...

— Kastele suuta vedellä... Emilia...
näetkö miten hän imee kuivia huuliaan...

— Nyt hän rauhoittuu... silmäluomet
painuvat väsyneesti alas...

Filemon tuijottaa synkkänä.

— Mirjam... Mirjam pieni... älä jätä
meitä... vaikeroi roteva mies.

Äiti valittaa hiljaa... sydän tuskaa
täynnä.

— Näetkö, ei jaksa silmiään avata... ei
jaksa...

Pienosen käteen tarttuu... suutelee...
suutelee...

Ajatus kiertää äidin aivoissa:

— Parempi on sinulle kuolema, rak-
kaani, kuin tämä kurja elämä. Mitä äitisi
ja isäsi elämältä saavat... ei muuta kuin
kärsimystä. Synnyinseudun hylkäsimme,
kauniit Pohjolan kesäyöt jätimme.. Luu-
limme löytävämme maan, jossa elämän-
huolet vähenee... Orjuuden jätimme,
mutta kurjuutta emme voineet paeta...
Lapseni! Vieraan maan korvessa äitisi
istuu, itkee erämaassa kuolevan lapsensa
vieressä... eikä voi auttaa! Rasittunutta
on äidin maito, ei lapselle tarpeeksi ra-
vintoa anna... Huoli on kytenyt poves-
sani, suru on imeytynyt rintani nestee-
seen... Ei sinulle, lapsi, onni koittaisi...
tuskaisa elämä vain... Ei! Ei sittenkään!

Minä en lapseni kuolla anna... ei! Mir-
jam! kuiskaa hän nyt. Mirjam, pikku
tyttöni... kuule... kuule...

Mutta Mirjam ei enää kuule. Hän vain
kalpenee, veri pakenee pois kasvoilta...
eikä silmät aukene. Tuska loppuu... Sy-
dän tykyttää harvemmin... harvemmin.

— Hän taitaa jättää meidät. Älä itke,
äiti, kuiskaa Filemon vapisevin huulin.
Tuskan hiki kihoaa miehen otsaan, sil-
mät jäykkänä tuijottavat kuolevaa lasta..
Katkerat ajatukset kiertävät aivoissa:

— Elämä! Mitä uhria sinä vaadit...
liian paljon vaadit! Tämä suru entisten
lisäksi... Eikö koskaan kärsimyksien
malja ole täysi... Älä jätä meitä Mirjam,
rakas lapsi... Sinun tähtesi uurastamme,
aherramme...

Lampun valo himmenee. Kauhea kam-
mottava yö on tulossa.

Ukkonen jyrisee kaukana, salaman valo
läiskyy silloin, tällöin. Myrsky riuhtoo
puita, ne rätisevät kovassa tuulessa. Kaa-
tuvat lahot rungot. Pedot kiljuvat jossain
lähettyvillä. Tanner tömisee pakenevien
peurojen askelista, jotka kiireesti etsivät
suojaa myrskyltä.

Koira ulvoo, kun vainuaa metsänpeto-
jen läheisyyden.

Taivas avautuu. Kerta toisensa perästä

näkyy repeämästä yhä suurempia ukkos-
pilviä ja lieskoja...

Emilia vapisee pelosta.

Hänen kasvonsa salaman valaistuksessa
näyttävät kalpeilta, ilmeettömiltä, kuin
marmoriveistos hautausmaalla.

Kuolema hiipii lähemmäksi. Pian se
ojentaa säälimättömän kätensä ja kos-
kee...

— — — — —

Myrsky jo tyyntyy, vain kaukaa kuuluu
hiljainen jyrinä, mutta sekin yhä etenee.

Mies ja nainen ovat polvistuneet vuo-
teen viereen, vuoteen, jossa lepää kalpea
lapsi.

Hän ei hengitä enää.

Aidin suru ilmenee hiljaisena voihi-
kana, jota säästää erämaan öiset äänet.

Tuuli humisee suurissa puissa, lehvät
värisee... Kosken kohina, joka myrsky-
yönä kaikuu kummana lauluna, vaime-
nee... Se valittaa, kuin laulaisi Mirjamil-
le suruvirttä...

—————

— Sinun pitää viedä hänet vihitylle
maalle... siunattuun multa. Koiran ta-
voin en anna lastani metsään haudata...
Mirjamiani, kiivastelee vaimo. Kuin pei-
kot täällä päiviä vietämme, vieläkö an-
taisin lapseni luontokappaleen tavoin

kuopata. Ei! Sinä viet hänet siunattuun
maahan, Filemon.

— Onko se välttämätöntä? Ajattele nyt
vähän paremmin... ajattele Emilia! Lähempänä on lapsemme hauta, jos hänet
tänne laaksoon kauneimman koivun juu-
relle peitämme. Kesäisin, kun linnut puun
oksilla laulavat, voit sinä kumpua kukit-
taa... Mitä siunattu maa...

— Sinä julma mies! kauhistuu Emilia.
Etkö ajattele syntiä, jonka siten tekisim-
me? Kannan lapseni itse kunnialla hau-
taan, jos et sinä sitä tee...

Mies taipuu. Hän hymyilee:

— Taitaisi jäädä viemättä... Lapsemme
ruumiin ääressä ei ole sovelias riidellä.
Minä teen tahtosi mukaan.

— — — Kuollut lapsi käsivarrella kul-
kee mies taipaleella.

—————

Seuraavana iltana loimottaa pirtissä
pärevalkea.

Sureva nainen sukkaa kutoen yksin il-
taa viettää.

Väliin heittää hän työnsä syrjään, kuin
saadakseen vapaammin ajatella.

Kuu on noussut taivaalle. Kummallinen
sädekehä sen ympärillä väliin supistuu,
väliin laajenee... Ne ovat kulkevia pil-
viä, jotka kiertävät syksyistä kuuta, jos-
kus peittäen sen kokonaan.

Emilia on katsellut sitä jo monet kerat tänä iltana majan pienestä ikkunaukosta. Nyt hän heittää kutimen kokonaan pois; nostaa laudan, joka ikkunaa suojustaa, ylös. Vaipuu sitten syviin ajatuksiin.

Hänestä tuntuu kuin Mirjam liitelisi jossain tuolla korkealla pilvissä. Tuolla noin... tuolla kuunloisteessa katselisi häntä... hymyilisi.

— Äiti, minun on nyt niin hyvä näin... sanoisi. Juuri näin on hyvä... äiti...

Emilian silmiin valuu vesikarpaloita.

— Ei, Mirjam... on hän vastaavinaan... liian kaukana olet...

Hän kääntyy pois ikkunasta, ei voi enää katsoa.

Päre on palanut pitkälle karrelle. Hän rientää sitä korjaamaan.

Silmät vielä kosteina jatkaa Emilia ajatuksiaan:

— Ihana on olla äiti, suurta saada sukua jatkaa, mutta miksi täytyy menettää rakkaimpansa. Miksi tuoni kalleimman ryöstää?

Hän moittien ajattelee Filemonia:

— Eikö hän paremmin ymmärtänyt lohduttaa, vai miksi niin ajattelemattomasti puhui. — "Älä sure, sanoi hän, meillä voi vielä olla monta Mirjamin tilalla... kun vuodet vierivät."

Emilian poskilla hymykuopat syventyvät. Silmät jo kuivempina kiiltävät, kun uusi ajatus syntyy.

— Soisin tosiaan siunatuksi tulevani, muutoin täällä metsänpovessa suru minut liiaksi näivetyttää... hiljaisuus sekottaa järkeni. Pienokaista tahtoisin vielä pidellä sylissäni. En nureksisi, vaikka öitteni unta häiritseisi lapsen itku. Vaalisin... hoitaisin... ehkä ei elämä antimiaan enää takaisin tahtoisin. Kun korpi on avattu, kun pelot viljavina lainehtisi, kulkisi rinnallamme työmme tulosten perijä. Filemonin kanssa saisimme levätä, kun nuorempi touhuaisi. Vaistomaisesti pusertuvat Emilian kädet ristiin, kun hän pärevalkean loimussa haaveiluaan jatkaa:

— Toivoni on niin harras ja uskoni uuteen onneeni luja, että... elämä ei enää petä minua...

Koira on katsellut kauan naista suurin uskollisin silmin. Nyt se lähetyy, liehuttaa häntäänsä ja hyväilee emäntäänsä.

— Kas tuota... Emilia naurahtaa. En tässä ollutkaan niin yksin kuin kuvittelin. Vahti onkin hyvä toveri... on toki!

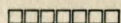
Emilia hyväillen taputtaa koiraa. Näyttää aivan kuin eläin ymmärtäisi ja tahtoisin sanoa:

— Minä tässä kuitenkin nyt paras turvasi olen.

Vie sitten pyssyn seinälle jälleen. Hän puhuu koiralle välähtelevin silmin:

—Vahti... me olemme nyt tehneet urotyön! Kaatui musta peto... Filemon ihmettelee rohkeuttani, kun kotiin palaa... ajattelee Emilia. Huomenna saamme pittää karhun peijaisia, puhuu hän koiralle.

Uni ei tule Emilian silmiin tänä yönä.

III

VUOSIA MYÖHEMMIN.

Muuttunut on synkkä salo.

Karhut ovat jättäneet entiset pesäpaikkansa, sudet vaan harvoin näillä seu-duilla näyttäytyvät. Kauempaa saa etsiä hirvien jälkiä, araksi on tullut metsän jalo otus.

—Ei ole riista yhtä herkästi otettavissa kuin ennen, puhuu usein Filemon.

Emilia, joka hyvin muistaa kertoa pienimmätkin kokemukset korpeen asettumisen ensi ajoilta, virkkaa:

—Eipä vain otukset aivan kynnykselle asetu, ei tule karhu enää oven eteen.

Kesken ikäänsä vanhentunut nainen taas syventyy muistoihinsa.

—Niin se on, Aku ja Väinö, kyllä te nyt saatte ansoja viritellä ja usein tyhjän perässä juosta. Ei ennen Filemon

viitsinyt kaikkia edes kotiin asti tuoda, huonompaa elävää ei ollenkaan — niitä kun oli vara valita.

— Äiti nyt noin ylistää... mutta useimmin itku silmiänsä punottaa niitä aikoja muistellessa. Emilia käy heti totiseksi, hän virkkaa huoaten:

—Niin... kärsimyksiä on ollut... niitä on ollut! Te, pojat, tuskin koskaan saatte niin vaikeita päiviä kokea kuin minä ja Filemon, niin uskon. Tämän kodin me olemme erämaahan yhdessä rakentaneet ja lasten paitaressuina juoksennellessa pellot möyheiksi muokanneet omin käsin... omin käsin!

—Kyllä me surua maistettiin, päättää nyt ajan käsissä rypistynyt mies. Nyt olisi ympärilläni isompi apujoukko, jos he olisivat saaneet elonpäiviään jatkaa... mutta pieninä kuolivat kaikki... Poikia olisi... heitä olisi seitsemän poikaa ja yksi tytär olisi... järellä on vain kaksi!

—Siskovainajaa äiti enemmän suree, sanoo Aku arasti.

Miksi en yhtä hyvin kaikkia, mutta hänestä useammin tulee puhutuksi, kun kärsimys ja ikävä silloin oli suurin...

—Ja Mirjam ainoa tytär... Filemon huomauttaa.

—Kuinka paljon hän olisi vanhempi minua? kysyy nuorempi poika. Eikö hän

olisi pian yhtä vanha kuin äiti? jatkaa poika totisena.

—Mitä puhut nyt... parhaassa iässä hän vasta olisi.

—Eikö minä ja Väinö olla jo parhaassa iässä? Aku miehekkäänä kysyy.

—Lapsia te olette... saamattomia naskalia. Vielä on pitkä aika parran kasvuuun, naurahtaa Filemon, silittäen leukaansa.

Rientää sitten töihinsä.

Emilia jää jatkamaan keskustelua.

—Niin... lapsia te vielä olette. Kun näkisin sen ajan että täysinä miehinä apuna hääräisitte... Jo silloin kohoaisi kontu...

Itsekseen puhuu ajatuksissaan:

—Kuka olisi uskonut, että tähän laaksoon kyläkunta näin pian kasvaa... ja ihmisäänät häiritsevät erämaan rauhaa. Polkuja myöten tänne kuljimme, mutta nyt kiertää tie laakson läpi... vie ties minne... avaraan mailmaan...

—Äiti! Miksi tätä paikkaa Hirvijokeksi sanotaan? kysyy Aku hetken äänettömyyden perästä. Ei täällä liene ollut hirviä enempi kuin muuallakaan erämaassa.

—Siinä on oma historiansa...

—Kerro nyt se!

—Silloin kun isäsi ja minä Mirjamin kanssa erämaahan asetuimme ja ensimmäi-

sellä lehvävuoteella erämaassa lepäsimme... asteli komea hirvi etemme. Mahtava otus katseli meitä hetken, käveli sitten hitaasti laaksoon. Minä kalpenin kauhusta, kiljahdin kamalasti, kun en ennen eläissäni ollut nähnyt sellaista eläintä. Sitten kun aukasimme metsää asutukselle, tietysti tahdoimme asettaa nimen sille paikalle, jota viljelimme. Isänne tahtoi nimittää tätä seutua majavalehdoksi, minä sanoin Hirviniityksi. Lopulta sovimme nimestä. Niin tuli kylästä Hirvijoki.

—Miksi isä olisi sanonut Majavalehdoksi?

—Hän väittää, että missään ei hän eläessään ole nähnyt niin kummallisia majavantammia kuin täällä...

—Niitä tosiaan täällä saa nähdä, myöntää poika, alkaen kertomaan omia huomioitaan.

—Majavat ovat ihmeellisimpiä eläimiä, ne tekevät paljon työtä, toteaa Emilia. Monta kertaa on pakko avata majavien tekemiä multavallia, että vesi pääsee vapaasti juoksemaan virrassa...

—Muillakin eläimillä on erikoisia toimia...

—On niinkin... Useat metsä-elävät koovat kesällä talviajaksi syötävää säi-

löön. Talvisuojat niillä on lämpimämmät kuin monella...

— Äiti! Katso, tänne tulee vieras nainen pienen tytön kanssa, huomauttaa Väinö, joka on tähystänyt ulos. Ketä nuo ovat?

Emilia siirtää tuolinsa lähemmä ikkunaan. Ihmetellen puhuu:

— Eivät tosiaan ole tutun näköisiä... laakson asukkaita eivät ole... Kuinka kumman tavalla pienen lapsen kanssa voi kulkea tällaisella ilmalla?

Kulkuri on lähestynyt, joten on helppompaa tarkastaa tulijaa.

Keski-ikäinen, kalpea, pitkä ja luiseva nainen liikkuu hitaasti. Väliin pysähtyy hengähtämään... Taluttaa kädestä noin kymmenvuotiasta tyttöä.

— Siunatkoon! Tuo ihminen ei ole terve, laahustaa kuin viimeisiä henkiä vedellen...

Filemon auttaa naista sisään.

— Tämä vieras tarvitsee pikaista apua! Hän on niin sairas, että tuskin voi puhua.

Emilia nousee auttamaan naista. Vie hänet vuoteelle.

Kalpea nainen tapailee sanoja.

— Kiitos... avusta...

— Hän avaa jo silmiään.

— Väsänytkö oli, vai pyörtyikö?

— Ehkä hän jo voi kertoa... nyt hän herää...

Mutta nainen näyttää menevän jälleen tajuttomaksi.

Pieni tyttö on kuin säikähtänyt varpu-
nen, katselee ympärilleen oudossa talossa.

— — — Minä... en jaksa... kauem-
maksi kulkea... en määränpäähän...
Tunnen... kuolema tavoittaa minut...
pian...

— Kuule, Filemon, hän puhuu!

— Antakaa minun... kuolla... en jak-
sa... lähteä...

— Minne aiotte?

— Veljeni... luo... jos hän... on elos-
sa...

— Mikä on nimenne, vieras?

— Ada Williams... leski... mies kuoli
... tapaturmassa... Jäi tyttö... ja poi-
ka... Tuure on orpo... kodissa...

Emilia painautuu lähelle sairasta kuul-
lakseen selvemmin.

— Millie... on kymmenen... vuotias...
veljeni luo... kuolen. Tuurella... Mil-
lien kuva... jos tapavat... joskus...

Hän ei jaksa enempää. Sairas ojentaa
kättään kuin hakien jotain.

— Millie...

— Hän etsii... Lastaan hän kaipaa.

Emilia vie tytön sairaan vuoteen vie-
reen.

Lapsi pyrkii naisen lähelle, kuin arka kyyhkynen emonsa siipien suojaan.

Sairas henkii raskaasti.

— Filemon! Mitä teemme? Hän kuolee... Herra siunatkoon...

Emilia katsoo kalpeaa naista ja voitottaa:

— Missä... kuka hänen veljensä? Mitä hän puhuu?... Ada Williams... onneton kulkuri... näyttää, että kuolema hivelee kulmiasi...

— — — — —

Seuraavana päivänä nainen on entistä kalpeampi; silmät sammuneet, sydän lakannut sykkimästä, otsalla kaamea kuoleman piirto...

— — — — — Mitä teemme? Minne lähetämme tytön? Emilia huolissaan puhuu.

— Taivaan linnuilla on pesät, ketuilla luolat...

— Etsitään veli... Jos ei saada selvää, on pakko lähettää hänet orpojen kotiin. Mikä tässä muu auttaa? ehdottaa Filemon.

Aku totisena virkkaa:

— Mitä te... antakaa hänen olla täällä. Ei hänestä ole vaivaa...

— Niin kyllä! hymähtää Emilia. Pian on jo apuakin.

Väinö ujona huomauttaa:

— Äiti saa nyt Millien Mirjamin tilalle.

— Mitä tuosta, antaa tytön olla, päättää Filemon.

Millien kohtalo on ratkaistu.

□□□□□□

IV

MERKKIPÄIVÄ.

— Tänään on merkkipäivä, täti, puhuu solakka, nuori tyttö vaimoihmiselle, joka kumarassa istuen neuloo valkeaa liinaa.

— Mikä merkkipäivä nyt on? Ei ole joulukuukin, eikä juhannus ja muutkin juhlapäivät ovat ohi.

— Tämä on merkkipäivä vain minulle, täti! kinaa kultakutri tyttö. Kuin keijukainen hyppelee hän iloisena vanhuksen ympärillä.

— Arvaan ajatuksesi, Millie, puhuu nuori mies, tarkastaen salavihkaa tytön liikkeitä.

— Mistä sen arvaat, Aku! veikistelee tyttö. Lyö sitten poikaa kuin veljeä olalle.

— Mitä se sitten olisi? kysyy Emilia-muori nostamatta päätään.

— Eikö nyt ole kuusi vuotta siitä, kun äitini tänne pysähtyi? Kuusi vuotta, kun te, rakas täti, äidin kuoltua otitte minut hoitoonne...

— Niin on... niin tosiaan! Kuusi vuot-

ta siitä on nyt kulunut. Sinusta on jo kasvanut täysi neito.

— Ja kaunein kylän tytöistä... sanoo Aku hiljaa.

Tytön sydämessä läikähtää äkkinäinen tuska.

— Mitä hyötyä on kauneudesta isättömälle, äidittömälle orpolapselle? Tielle jätetylle... En tiedä isääni, en äitiäni...

— Millie! Kuinka sinä noin sanot? Enkö minä ole äitinä sinulle ollut nämä vuodet, enkö kyllin hyvin täyttänyt velvollisuuttani, vai miksi noin puhut?

Emilia moittivasti katsoo tyttöön.

— Täti! Älkää pahastuko. Kiitollisuuttani en voi teille sanoin tulkita. Huokasin vain tuskasta, kun muistin onnetonta äitiäni... Veli, jota en tuntisi, tulee usein ajatuksiini...

— Kumma oikein, kun emme saa Tuuresta mitään tietoja. Hän lienee ikäiseni, täysi mies jo, arvelee Aku.

Hän katsoo yhä kiinteästi tyttöä.

— Kautta Mooseksen sauvan, olet sinä tänään entistä somempi, sisko! Älä sure, Millie Williams, kyllä kaikki hyvin käy. Ehkä joskus saamme veljesi tietoomme... silloin sinun ainakin pitäisi olla tyytyväinen. Älä alituisen puhu orpoudestasi... Tämän merkkipäivän kunniaksi sopisi jotain valmistaa. Mitä tekisimme? Millie!

Kuule, minä haen kaikki laakson tytöt ja pojat pitämään kekkeriä iloksesi...

— Mitä kekkeriä? kysyy Väinö, joka ei ole kuullut keskustelua.

— Kun nyt Millie on ollut kuusi vuotta siskonamme...

— Ei! Minä tiedän parempaa! Mennään joelle kalastamaan. Voitteko odottaa tämän ihanampaa säätä? Voimme ottaa muitakin mukaan, jos niin tahdotte...

— Kalastamaan! Kalastamaan! innostuu tyttö. Mikä sen hauskeempaa... aina Väinö huomaa. Me menemme kalastamaan, täti!

— Sinä vasta olet riemussa nyt! Varokaa, että ette vain huku pyörteissä... Hirvijoki voi pettää.

— Ei, äiti! Vaarat kyllä osaamme välttää. Monta kertaa ennenkin olemme joukka alas laskeneet.

— Ei ole tyttöä mukanaan ollut! naurahtaa Emilia. Ette tiedä, miten vedenhaltija ahnain silmin katselee nuoria neitoseja. Enkö ole kertonut juttua vedenhaltijasta, kuinka...

— Suotta äiti aina niitä tarujaan... ei haltijat täällä ole niin ilkeitä kuin siellä Pohjolassa. Niitä kun siellä enempi pelättiin...

— Ha! ha! Kummitusjuttuja täti taas

kertoisi, jos meillä olisi aikaa kuunnella, ilakoi Millie.

— Älä naura! On niissä taikaa... Olit vain omin silmin nähnyt, niin... mutta kerro sinä, Filemon, niistä Luksamäen...

— Älä sinä aina... mitä tuollaisia nykyajan nuorille puhut! Eivät ne sinun taikoihisi enää usko.. enkä minäkään, vaikka olen tyhmää vanhaa polvea!

— Äiti! Pitää ottaa selvä asioista, eikä saa uskoa sellaisiin, missä ei ole järkeä ja totta takana. On opittava tarkastamaan luonnonilmiöitä, tullaksemme tuntemaan sen suuria salaisuuksia. Silloin jää meiltä vanhat tarinat arvottomiksi... eivätkä peloita! Aku katsoo vakavasti äitiinsä.

— Vanhaa polvea! kiivastuu Emilia. Sinä tyhmenät itsesi, Filemon. Ja kas! Muna on jo kanaa viisaampi... Niin... Siltä kuuluu... Elämän kokemuksista minä tiedän puhua... minulla on päiviä päässäni... mutta mitä te nuoret! Hulleja kirjoja luette, niillä järkenne pimitätte, silti suurella viisaudellanne röyhkeillette... On teidän nyt hyvä kerskua, kun kaikki on valmista!

— Aku! Älä sekaannu... tati taas kiivastuu, kuiskaa Millie. Emme välitä...

— Aku! Anna minulle sanomalehti... tuo Millie silmälasini, pyytää Filemon.

Katselen uutisia... mitä mailmalle kuuluu. Ei kannata vanhoja taikoja kertoa.. Millie näkisi paremmn lukea! Minä kun...

— Ei. Meidän piti lähteä kalastamaan...meille annettiin lupa, keskeyttää Väinö.

— Menkää siitä jo! sanoo Emilia ärtyisenä. Sinäkin, vanha mies, aina niitä sanomalehtiä...

— Pitää seurata ajan mukana... en tahtoisi olla jälessä muista. Typeränä ja...mutta sinä, Emilia, et muutu yhtään!

— Miksi sinä muutut? Oletko sinä muutunut... miksi...

— Tietysti pitää muuttua ja muodostua. Kehitys kulkee aina eteenpäin... Etkö näe, miten ympäristö on kokonaan muutunut! Entinen erämaa...korpi...salon... kuinka sanoisin... nyt on asuttua, viljavaa maata. Katso mikä edistys kaikkialla. On sähkö, telefontit... rautatie... on koneita... Ei meidän sovi edistystä vastaan jarruttaa, mies inttää.

— Me emme voi sitä vastaan olla, mikä kerran tapahtuva on. Hyvä Luoja ohjaa kaiken, Emilia hurskaana selittää. Hän viisaudessaan on kaiken tämän hyvyyden säätänyt, järjen valon toisille selvemmän antanut, voida keksiä, mitä keksitty on! Meidänlainen tyhmä kansa ei kuitenkaan mitään voi...

— Tyhmä kansa! Tuon sinun suustasi usein kuulee... Miksi ei pysy kansa tyhjänä, kun kummitusjuttuja ja haltijatarinoita kertoo ja uskoo! Antaa herrojen itseään köydessä taluttaa ja perässään vetää... tai ajaa kuin juhtaa... Ei toinen ihminen ole syntyessä toistaan viisaampi.

— Vai ei... ennen syntymää on ihmisen kohtalo määrätty.. mikä sitten osamme lieneekin. Ei meidän auta vastaan napista.

— Emilia!... Muistele nyt sanojasi... Usein olet valittanut köyhän kohtaloa... surrut silloin, kun sorrettuina tänne vaelimme...

— Älä muistuta kärsimysaikoja... Kiitä Herraa, kun voittaneet olemme... Emmekö nyt ole laakson rikkaimmat asukkaat? Meillä on syytä kiittää Herraa...

— On meillä... on! ivallisena naurahda Filemon. Jatkaa:

— Ollaan suorina... Sano, kuka tämän erämaan on avannut asutukselle?

— Sinä ja minä tietysti!

— Ei! Vaan sinä, minä ja ne ihmiset, jotka tänne meidän jälkeemme ovat asettuneet. Toisten työtä näet täällä enempi kuin omaasi...

— Ei vaan muut ole menestyneet, kuten me...

— Se on...niin, mutta me olemme osaltamme heidän menestystään estäneet.

— Kuinka?

— Katso, me olimme vallottaneet maan.

— Älä jatka! Mitä te vielä siinä... ettekö jo mene!

— Isällä ja äidillä on aina tuollaista riitaa, sanoo Aku närkästyneenä.

— Millie ja Aku! Tulkaa jo! huutaa Väinö, ollen täydessä touhussa kalastustarpeiden kanssa.

— Muistakaa varoa Hirvijoien pyörrettä, varoittaa Emilia.

— Kyllä nuoret itse tietävät... mutisee Filemon.

Nuoret rientävät rantaan.

Auringon säteet kimmeltävät vedessä. Pisarat kiiluvat kuin timanttihelmet... sädehtivät... leikkivät... tanssivat viimeisiä riemuja, sillä pian on syksy mailla. Ylpeänä vielä vihoittaa puissa lehti... mutta kuinka kauan?

□□□□□□

V

KALASTAMASSA.

Ilta on tullut. Ihana ilta...

Poika puhuu soutuessaan venettä:

— Katso, sisko, taivaanrannan punertavaa ruskoa. Katso vuorien takaa nouse-

vaa kuuta... miten se valostaa tämän ihanan illan. Kuinka kauniisti lehväiset puut kaartuvat jokiäyräille ja tyynessä vedenpinnassa kuvastuvat syvyydestä, kun tuntematon satumailma.

— Hiljaa... Hirvijoki viekottelee, nauraa tyttö. Mitä täti sanoisi, jos tietäisi, että emme enää verkkoja aseta, vaan täällä näin myöhään vallatonta iloa pidämme, turhanpäiten soudamme...

— Väinö kertoo, että tänne jäimme...

— Mutta, emmekö sentään lähde paluumatkalle... muuten voi täti tulla levottomaksi...

— Ei, Millie-sisko! Ei vielä. Soudamme nyt kylliksemme näin leudossa elokuun illassa. Eikä synti liene, jos täällä vähän haaveilemme...

— Aku! Sano, mikä on synti... se perisynti! ilakoi tyttö.

— Älä nyt niin katkismusmaisia kysymyksiä tee, Millie! Voitko sinä sanoa minulle, mitä on rakkaus? sanoo poika kuis-katen.

Tytön sydän sykähtää oudosti, mutta hän huolettomasti vastaa:

— Mitä sinä Aku tuommoisia... en minä tiedä...

— Oi, et sinä sisko tiedä... enkä minä halua sitä sinulta vielä tiedustaa... sii-

hen on kyllin aikaa, ajattelee poika, ase-
taen aivot liikkeelle jälleen.

Tytön kauniista silmistä valuu kyyneliä, eikä hän voi niitä salata.

— Millie! Itketkö sinä? Mikä sinulle tuli? Pelkäätkö täällä kanssani? Ole huoletta, kyllä minä turvallisesti rannalle soudan... vältän vaarat!

— Ei! En minä pelkää... Minut valtasi vain niin sanomaton kaiho, ikävä... Minä tunnen olevani mailmassa niin liikaa... armoleivän syöjä... en muu!

— Tyttö! Ole nyt hiljaa... Jos emme olisi vesillä ja vielä tällaisena aikana, opettaisin sinut puhumaan toisella tavalla.

— Millä tavalla?

— Kuule, Millie! Sitä en sano vielä, mutta ehkä joskus...

Vene laskee lähelle rantaa.

Millie ojentuu ottamaan kukkivaa lumetta... Repäisee sen irti.

— Voi! Mitä minä tein... miksi kau-
neimman kukan toisten joukosta irroitin?

— Anna se minulle, pyytää Aku.

— Kyllä sinä tämän... Siellä on niitä vielä koko joukko jälellä... jos ne sinua miellyttävät.

— Ei muita kuin sen yhden, jonka kat-
kasit!

— Etpä sinä ennen ole kukista välittä-
nyt... Siinä on!

— Millie! Näetkö tuon talon tuolla laaksossa, näetkö? Sen, josta kirkkain tuli kimmeltää.

— Näen... Se on kotimme... kotisi! Se on Hirvijoen parhain talo.

— Miksi et sano kodiksesi?

— En voi...

— Se on yhtä hyvin sinun kotisi!

— Kuinka kauan? huokaa tyttö. Minun on ajateltava, kuinka voin elättää itseni; en aina tahtoisi olla rasituksena teille...

— Siinä sitä taas ollaan, ajattelee Aku surullisena.

Laaksossa on työntä ja rauhallista. Yksinäiset valot tuikkivat siellä täällä, eikä koko laajalla lakeudella näy liikkeellä ainoatakaan olentoa.

Vene laskee rantaan.

Poika hyppää pois veneestä. Tyttö yrittää hypätä myös, mutta Aku tarttuu hänen käteensä ja kohteliaasti kumartaa.

— Hirvijoen kaunein tyttö... minä autan sinua alas veneestä.

Vallattomasti lyö Millie poikaa poskeen.

— Ole vaiti! Sinä aina tuolla tavalla...

Silti hän tuntee sisimmässään tyydytystä.

He kävelevät Hirvijoen rantaa, jossa orjanruusut ja monet erilaiset liljat ovat kukkineet, ihanimmat väriloistonsa nyt

jo menettäneet, kukkien kuvat muodostuneet siemenkoteroiksi.

— Voi, kun minä pelkään syksyä, se on niin ikävää ja synkkää. Kukat kuolevat, lehdet kellastuvat, myrsky riuhtoo puut paljaiksi... maa on vetistä... liejuista... Hirvijoen kohinakin tuntuu oudommalta...

— Eikö ole tosiaan liian lyhyt ihana kesä? Kesä ja nuoruus... aivan liian nopeaan kuluvat... Meidän pitää tarkasti kiinniottaa jokaisesta hetkestä... miettii poika.

— Kun syys tulee, olisi jotain kypsää, niinkö?

— Niin, Millie!

— Sitä minäkin usein mietin, kuinka voisin parhaiten kesäni käyttää, puhuu tyttö, silmät loistavina kuin tähdet tummassa yössä.

— Minä samoin... Minun jäntereeni kaipaa ponnistusta, minun rinnassani riehuu suuri palo... jotain pitäisi tehdä!

— Sinulla on työtä isäsi jälkeen... Teille molemmille takaa toimen Hirvijoen suurin talo.

— Minä kaipaen enemmän, Millie! Oi! mitä minä kaipaen... en valmista jälkeä astua...

— Sinulla on suuret ajatukset... Mitä minä voisin kuvitella... kun olen nainen!

— He olivat kulkeneet vuoren sivustaa, jossa vielä kaatamaton ikimetsä humisi.

— Minua niin kammottaa tuo vuori. Se tuntuu niin synkältä ja tarumaiselta... Se on niin mahtava, kuin laakson itsevaltiias hallitsija, Millie hiljaa tarinoi, nojautuen Akun käsivarteen.

Nuorukainen on entisissä unelmissa vielä, hymähtää jotain hajamielisenä.

— Eikö tämän vuoren takana ole vielä kauniimpaa seutua kuin Hirvijoen laakso? Siellä lienee asumaton sala, petoeläinten piilopaikkoja runsaasti, eikös?

— On! Yksinäinen metsästäjä ei anna häiritä rauhaansa...

— Kuinka hän voi sen estää?

— Hän omistaa suurimmaksi osaksi sydänseudun... on sen itselleen palvellut, eikä hän halua myydä tai luovuttaa sitä.

— Niin oikein... ymmärrän! Noro-Jukka on omituinen ihminen...

— Vanha ja kivuloinen jo, mutta vain härkämäisen itsekäs ja sulkeutunut... Erakko on viimeaikoina sairastellut, mutta ei silti halua luopua yksinäisyydestään. Luonnon käsissä on voimakkainkin voimaton. Varmaan hän joskus kaatuu erakkomajaansa, kuin lahonnut puu...

— En voi olla ihmettelemättä tuontapaista luonnetta, kummastelee tyttö.

— Älkäämme enää välittäkö erakosta..

muuten hyvin tavallinen ilmiö... Kuule, Millie! Minua nykyisin huolettaa muuan ajatus...

— Mikä?

— Vaara, jota pelkään, lähestyy... Se yhä lähestyy... Minä olen yksi niitä, joihin turman-nuoli ensimmäisenä ojentuu... Valtiollinen taivas on synkkä!

— Sinä pelkääät maan syöksymistä sotaan. Kuinka sinä... eikö toiset sitä kiihkeästi odota! Entä Väinö... Kuuletko, miten hän siitä innostuu...

— Huimapää! Lapsi vielä...

— Onko siitä vaarasta vielä suurta pelkoa?

— Jos olisi... tapahtuisi... minä varmasti joutuisin täältä pois... jäisin ehkä ainiaaksi!

— Ole rohkea, Aku, jos niinkin käy...

— Minä rohkea, sitä olenkin! Yksi ajatus minua sittenkin huolettaa... sittenkin!

— Sano mietteesi.

— Sanoisin... ja en... Minä pelkään jättää yksin kultakutrista lasta... kuiska hän niin hiljaa, että Millie ei kuule.

— Mitä sinä sanot?

— Sanoin vain, että kuu laskee jälleen vuorten taa ja tumma yö vetää vaipan Hirvijoen laaksoon.

— Niin... meidän on jo paras kiirehtiä, tulet sammuvat...

SOTAKUTSU.

Suuria ihmisjoukkoja on liikkeellä, vaikka päivä on sateinen ja synkkä. Aurinko ei ole pilkistänytkään koko päivänä. Kylmä tuuli on tehnyt sään vielä kolkommaksi. Mutta asemaa kohti rientää aina lisää väkeä...

Siellä puhkuu junia edestakaisin.

Etualalla on pitkä sotilasjuna.

— Meidän pojat lähtevät... vapautta puolustamaan... kaiserin tyranniutta estämään... puhuu ääni joukosta. Enempää puhetta ei voi kuulla... ihmiset hurraavat innostuksesta.

Aseman lähellä, hieman erillään väkiväkityksestä, seisoo viisi henkeä. Siinä on pari reipasta poikaa, nuori, solakka tyttö, vanha mies ja nainen. Vanhus pyyhki silmiään, mutta ei voi estää itkuaan.

Nuori mies silittää hellästi naisen päätä ja puhuu:

— Äiti! Älä itke... koeta tukahuttaa kyyneleesi, vaikka kuinka on rintasi surua täynnä... Me menemme nyt, mutta ehkä takaisin palaamme...

Toinen nuorukainen tuijottaa eteensä totisena. Näyttää, että hänen on nyt liian vaikea puhua.

Vaimo nyyhkyttää, puhuu katkerana:

— Filemon! Minäkin turhaan kärsin erämaassa. Lapseni suurien ponnistusten kanssa miehiksi kasvatin. Nyt näen, että äitiyden vaivoista ei makseta palkkaa... Voi, minun poikani... Kaitseminen olkoon armelias...

Huokaus kohoaa kirvelevästä sydämestä.

Nyt tulee toinen veli lähemmä äitiä ja koettaa lohduttaa:

— Älä huolehdi, äiti, liiaksi... Suru ei auta! Meidän on toteltava esivallan kutsua... Rohkeampi olisin, jos ette te niin kovin surisi meidän tähtemme. Kuka tietää, vaikka kuinka onnellisesti kaikki on ohi...

Äiti! Koeta kestää... vielä puserran kättäsi, rakas äitini...

Huoaten painuu vanhuksen pää alas.

Isänsä puoleen kääntyen jatkaa nuorimies:

— Teitä minä kovin säälin, isä! Vanhoilla päivilläkään ette päässet huolista. Liian paljon teillä on touhua... Hirviöjen suurin talo kaipaa nuorempia voimia... Mutta ei voi auttaa... koettakaa kestää!

Vanha mies ei puhu paljon. Totisena sanoo harvakseen:

— Näin on nyt... ole luja, poikani!

Ojentaa vanhan ryppyisen kätensä, puristaa pojan kättä.

— Näin on nyt... ehkä joskus on toisin...

Nuori tyttö lähestyy, silmät on häneläkin kyynelien turvottamana.

— Aku! kuiskaa hän. Tässä on mielikukkiasi... ei näitä ole monta... Liljoja ne ovat...

Nuorukaisen valtaa sanomaton suru... mutta samalla hän iloitsee tytön ystävydestä.

— Liljoja... voi Millie-sisko!

— Sinä parhain ja kaunein lilja olet, hän tuskin kuuluvasti sanoo. Sinut täytyy jättää... en voi kiinnittää rintaani... kuten kukkiasi. Kuuluvammin sanoo:

— Kaikesta ystävydestäsi kiitän sinua, sisko! Kaikista niistä kauniista päivistä, joita olen kanssasi viettänyt, on lämmin muisto täällä sydämessäni. Vaikka en koskaan takaisin palaisi... no... en puhu siitä... Kuule! kuiskaa hän taas hiljemmin, sinun kuvasi on aina silmissäni.. Hyvästi, sisko!

Neidon poskelle vierähtää kyynel.

— Muistan sinua... hän hiljaa sanoo. He puristavat toistensa kättä.

— Väinö! Hyvästi... hyvästi!

Kaikki he vuorotellen hyvästelevät... syleilevät...

Veturin vihellys jo kuuluu.

Pian... pian... on lähdeittävä...

Junaan kokoontuu sotilaita.

— Nyt Millie... äiti... isä! hyvästi! hyvästi!

Liinat liehuu.

Rautaiset pyörät liikkuvat... Viimeinen kimeä vihellys... Juna lähtee...

— — — — —

— Surullisen totisina istuvat vanhukset nyt. Samaa he ajattelevat, vaikka kumpikaan ei tahtoisu siitä puhua...

Emilia ei voi enää pidättyä, vaan silmiään kuivaten huokaa:

— Niin se kävi...

— Niin...

— He ovat nyt poissa, missä lienevät tuntemattomilla teillä. Pois on viety mollemmat poikani... Tyttäreni itse luotamme lähti... Kuule, Filemon! Emmekö sitenkin ole ponnistelleet ja työtä tehneet turhantakia? Mitä meillä on jälellä?

— No... kiitä nyt Herraa... sanoo vanha mies hieman ivallisena, karkein äänin.

— Älä pilkkaa... Sinulla on julma ajatus sydämässäsi ja kirous usein huulilasi... Parempi, kun lohduttaisit jäytävässä surussani. Vaikka tämä onkin Herran tahto... hyvän Luojan...

— Että kansoja mielettömästi teurasteaan... että vallasta lois-eläjät riitelevät

ja suuressa voitonhimossaan hukuttavat koko mailman miekkaan ja vereen... Onko siinä järkeä? Sinä vielä huokaat, että se on Herran tahto... Jos Jumala olisi... ei kai hän sietäisi tuollaista...

— Ihmisten omat synnit kirouksena heidän päällensä lankeavat. Herran vihan tulet loimuavat...

— Minkä syntisi vuoksi on poikasi viety? Senkö, että erämaata olet aukonut asutukselle, maan hyvinvointia työlläsi kohottanut? Etkö jo ole eläessäsi kärsinyt... raataessasi itsesi raihnaiseksi?... Eikö sinun hullu järkesi jo ala selvitä?

— Ei kaiketi tämä ole ensimmäinen sota?

— Kun se edes niin olisikin... Sotia on ollut... veri on roiskunut.. viaton veri.. Samoista syistä todellisuudessa kaikki sodat on käyty... Tekopyhinä on vallaluokka selittänyt kansalle sotien suurista tarkoituksista. Kansanjoukot on siten pimitetty edistämään loiseläjien inhottavia voitonpyyhteitä. Heidän halpamaisia ryöstösotiaan ovat tukeneet kaikellaiset käytyrit, kiihottamalla herkkäuskoista kansaa. Tämä teurastus on suurin ja kauhein... tämä on mailman palo!

— Julmaa se on todellakin... mutta kuinka me voimme esivaltaa vastaan asettua? Rukous auttaa. Herra on suojeleva omiani...

— Sinun järkesi on lyhyt, Emilia, liian lyhyt! Turhaa on sinulle asioita selittää. Ajattele! Kokonaiset komppaniat kaatuvat... ei yksikään säily. Suuret kanuunat... myrkkyykaasut... ne tekevät puhdasta jälkeä... Ne tekevät veristä jälkeä! Hirveitä numeroita näyttävät juuri saapuneet tiedot.

— Aku ja Väinö eivät ole vielä rintamalla... Jos loppuisi sota pian, eivät ehtisi perille asti viedä, toivoo Emilia.

— Suotta sinä... Harjoitusleireillä ei pidetä kauan. Uusien sotilaiden täytyy astua kaatuneiden tilalle. Yksin jäisit, jos tässä olisin vähäkin nuorempi... Eivät kohta säästä ikäloppu äijiäkään. Kylä nekin kanuunanruuaksi kelpaavat...

— Niin... yksin jäisin. Ei voinut viihtyä luonani edes tyttö... Mailman ikävä tarttui häneenkin.

— Anna sinä menevän mennä! Et heitä kuitenkaan ikääsi katsella voi... Eivät nuoret kotona tahdo istua vanhain mieliksi. Millie on rohkea ja viisas tyttö, kyllä hän eteensä katsoo...

— Sitä vähän pelkään... Hän on kaunis... viettelys kauniita enemmän kiehtoo. Viaton lapsi voi pauloihin tarttua...

— Sotakutsu tyttöön otti... Usein näin hänen silmiään kuivailevan, kun yksin tuolla ympäristöllä käveli.

—Niin... täytyy toivoa parasta... tulkoon tuulta tai tyyntä... Voi, jos rukoukseni auttaisi...

—Älä tuota aina... Toisaalta minä toivon apua ja sieltä se tulee, jos tulee! Nyt jo Idässä meuraa myrsky... siellä kansa nousee...

—Kuinka nyt sitten?

—Siellä horjuu Ryssän tyrannin hallitus... kruunu siellä putoaa... monta kummaa sanomat nyt kertovat tätä nykyä...

—En minäkään itkisi, vaikka niin hirmuinen hallitus kukistuisi, myöntää Emilia. Ei Luoja anna itseään pilkata!

—Mitä siitä yhdestä... toisia jää vielä... vaan jos kaatuisi koko kruunattu suku, haastaa Filemon. Se vasta olisi...

—Sinä nyt puhut!

Minä puhun, mitä minä puhun! Enteet ovat sellaiset... Kerran vielä vapautuu mailma hirmuhallituksista. Minä sanon: kansa ei anna kauan itseään pilkata. Se on paljon kärsinyt ja vieläkin kärsii... mutta se joskus kyltyy! Minä uskon, että se on vasta romahdus! Saisipa sen nähdä...

—Älä turhia ennusta...

—No... jos eivät minun silmäni näe.. tuskin ne näkevät... mutta kyllä toiset.

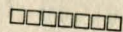
Nuorempi polvi näkee paljon... ehkä ei kaikkea sekään vielä...

—Puhu nyt muusta, Filemon! Aivan minun hiukseni harmaata harmaimmiksi tulevat, kun aina samaa kuulee:

Sota! Sota! Sota!

—Niin... sitä se on nyt, vanha mies toteaa.

He ovat nyt vaiti jälleen...

VII

POIS KOTOA.

Suurten järvien liepeille on kaupunki rakennettu. Tasaisia, suoria ovat sen kadut. Kenttä kaupungin laidassa on mairio huvipaikka — kuumien päivien suojana upea puisto.

Sisarkaupunki tomuinen ja jyhlä. Korkeaan kallioon nojautuu sen laidat...

Tehtaita on... savuisia... tummia sokkeloita!

Mustaa, järeää on kaupungin kansa. Vaivan ilme otsissa... sisäänpainuneet rinnat... siniset huulet... posket kalpeat... silmät vihaisen synkät!

Näkyvät röyhkeitä herroja ajavan vauhuissa.

—Raha on voimaa! Se on ylpeän luokan ylpeä tunnus...

Nuori tyttö kulkee tomuisen kaupungin katuja. Tyynesti, tasaisesti kävelee... ei näytä pitävän kiirettä.

Hänellä on silmissä nuoruuden viaton suloisuus... Poskissa vielä hohtaa tuoreet terveyden ruusut. Rinta on täyteläs... pyöreät lanteet... Niinkuin kullasta hiukset hohtavat... kiharat otsalle väkisin putoavat.

— Millie! Millie! Jo tapasin sinut... Kuinka voit tänään?

Tumma nuorimies käy tuttavavan tavoin tytön rinnalle kävelemään.

— Sinäkö, Rudolf! Kas... päivää!

— Mietteissä kuljit... minne matka?

— Kotiin... sinne jo toki!

— Työstäkö suoraan?

— Niin. Aivan ylenmäärin ponnistin tänään. Työtä on nykyään ylettömästi; liike vilkas, eikä liikkeenomistaja apua ota. Saa tehdä liiaksi työtä... Oi, kun minua väsyttää... väsyttää...

— Tule kahville! Tuossapa on oiva paikka... mennään sisään!

— Pitäisi asuntoon rientää. Siellä olisi jotain tehtävää... Kirjoitan ehkä Hirvi-joelle tänään.

— Älä tarjoustani hylkää... juodaan kahvit! nuorimies pyytää. Paljon on aikaa...

— Sama tuo sitten... terveydeksi taitaa olla...

He rientävät sisään.

— Oletko sairas... vai miksi et ota... vai etkö pidä tästä?

— Ole hyvä!

Tyttö tekee torjuvan liikkeen.

— En minä enää... kiitos... minä en tosiaankaan voi hyvin. Olen väsynyt... ja muutenkin on syytä suruun.

— Mitä! Oletko saanut huonoja uutisia — sairautta kotona, tai muita ikäviä tietoja?

— Vähän sinnepäin... Mutta emmekö jo lähde?

He ovat ulkona jälleen.

— Minä kai saan luvan saattaa sinua asuntoosi, Millie!... Kun et vaan pahemmin sairastuisi...

— Toivottavasti en...

He kulkevat ohi ihmisten, joita tungetelee joka kadunkulmassa, varsinkin raitiotien pysähdyspaikoilla.

Millien asunto on kaukana idässä, hiljaisessa kaupunginosassa lähellä puistoa.

— Tässä pääsemme vaunuun. Yhä enemmän tunkee ihmisiä. On ollut isänmaalinen kulkue päivällä ja nyt on väki hajautumassa, palaamassa kotiin.

Jotkut remuavat pojat vieläkin hoilot-

tavat kansallishymniä ja meluavat äänekäästi.

— Täällä ei saa mitenkään tilaa, on pakko seisoa. Kas.. nyt lähtee tuo vanha pari pois... istumme siihen... Tänään heillä on ollut riemua, puhuu nuorimies kuin itselleen. Olematonta kiihoitusta... Kansan vaistoja kutkutetaan tuolla tavoin...

Millie on vaiti.

— Mitä pidät tämänpäiväisestä touhusta? Eikö siinä olekin jotain... keinoitekoista?

— Minua hirvittää tämä sota, kauhistaa, jännittää; toivon sen pian loppuvan, huokaa Millie.

Luulen, että Aku joutuu pian lähtemään leiriltä; voi olla jo laivassa merellä... ja Väinö luultavasti... Tuskin näen heitä koskaan!

Kyyneliä tunkee väkisin tytön silmiin, mutta hän pyyhkii ne kiireesti pois.

— Oi, Aku! huokaa hän sitten.

Nuorimies katsoo Millien silmiin ja hiljaa virkkaa:

— Hän taitaa olla sinulle enempi kuin veli...

Tyttö ei vastaa. Hieman punastuen kääntyy hän katsomaan ikkunasta ulos.

Tulee jo pysähdyspaikka. He rientävät

pois vaunusta, kävelevät puiden verhoamaa taloa kohti, pysähtyvät portille.

— Nyt siis olemme perillä.

— Niin. Kiitos seurasta!

Millie aikoo rientää sisään.

— Kuule!

Tyttö katsoo kysyvästi.

— Etkö lähde sunnuntaina kanssani kävelyille... tai näyttelyyn?

Jos et ole siitä huvitettu... mennään muualle...

— En voi varmaan luvata... ehkä!

— No, sitten näkemiin! Voi hyvin!

Nuorimies katoaa kulmauksesta ja tyttö rientää sisään.

— — — — —

Kaksi kirjettä on pöydällä:

Miss Millie Williams...

Tyttö repii kiireesti kuoret auki.

— Täditä... ja Akulta taas...

Leirillä, 19- .

Pikku Millie:

Sisko! Nyt minä tulen luoksesi omassa persoonassani, kuten näet. Katsot sotilasta! Tämä kuva on otettu juuri, kun sain käskyn lähteä.

Niin... Sinä et tosiaan tiedä vielä, että minun nyt pitää lähteä... Monet toverit hurrasivat saatuaan sen sanoman, kuojuivat innosta: on kaatuva 'kaiser'! Minä

en voi riemuista... Oh! Kuolemaa en pelkää, enkä kurjuutta... muuta minun sydämeni suree. Kultakutri tyttö! kuule minua... Minä rakastan... rakastan sinua! Kasvatussisko! Älä minua unhoita... Odota, kunnes takaisin palaan. Siellä taistelun riehuessa sinua muistan... aina povellani kuvaasi kannan...

— — — Tyttö ei voinut lukea enempi. Kauniit silmät kyyneltyivät...

— Hän rakastaa minua, kuiskaa hän hiljaa.

Sotilaan kuvan ottaa hän käteensä, katsoo kauan...

— Hän on niin ryhdikäs, totinen ja arvokas... mutta suuta ympäröi hieno surun piirre... Oi! sinä Aku!

Tyttö miettii:

— Mitä vastaan hänelle? Merellä hän nyt jo lienee...

Toinen kirje lepää polvella aukaistuna, mutta vielä lukematta.

— Kas! Mitä täti sanookaan?

Millie naurahtaa.

— Täti on huolissaan, haluaa tietää Rudolfista... Mitä! Olenko kirjoittanut tädille hänestä?... Se ei olisi oikeastaan kannattanut kertoa. Täti vanhus näyttää huolestuneen vallan turhasta.

— "Varo tuttavuuksiasi, Millie, kiiltävän kuoren alla ei aina ole kirkasta."

— Saattaa niinkin olla!

Jälleen ottaa hän käteensä sotilaan kuvan, katsoo yhä tarkemmin nuorukaisen jaloja piirteitä...

— Rudolf pyysi sunnuntaina kanssaan kävelyille. Mitä tekisin? Olisiko paras kieltäytyä... vai lieneekö vaarallista ottaa vähän raitista ilmaa?... Kun nyt näen, jos on kaunis sää!... Ei! Nyt minun pitää vastata tädin kirjeeseen heti.

Muutaman rivin saa hän kokoon. Väsymys valtaa taas...

— Kun en vain tulisi sairaaksi, voimaa ei ole yhtään... Oi! En jaksa... kesken jääköön kirje. Millie heittäytyy vuoteelle poikkipäin, kädet ristien rinnalle hän huokaa:

— Nyt minä levähdän... ainakin hetken...

— — — — —

Tyttö näkee unta.

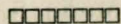
Hän leikkii Hirvijoen tanhuvilla, juoksee kilpaa Akun ja Väinön kanssa. Aku ottaa häntä tukasta kiinni, mutta hän kiskaise irti ja itkien juoksee kertomaan tädille, että Aku tekee kiusaa. Sillä ajalla on Aku kaatunut kiveen ja jalasta vuotaa verta. Aku kannetaan sisään, täti repii valkean liinan kappaleiksi ja sitoo haavan. Mutta verta vuotaa yhä... poika on aivan punaisena veressä.

Millie alkaa huutaa kauhusta, mutta täti on vihainen ja lyö häntä, sanoen: vielä meluat, kun olet itse syypää tapaturmaan. Juoskaa vähemmän kilpaa, niin ette kiviin kompastu.

Aku puolustaa: Itse minä... äiti... loukkasin, älä Millietä syytä. Veri vuotaa haavasta yhä...

Tyttö herää, pyyhkii silmiään, saadakseen selville, onko hän unessa vai valveilla.

— Hyi... kuinka ilkeää unta näin. Aku... Aku... kun et vain jalkaasi kiveen loukkaisi.

VIII

YLLÄTYS.

Sotilas puhuu toverilleen:

— Nyt saavat Amerikan pojat terveisiä mailman ihanimmilta naisilta... uskollisilta morsiamilta... vaimoilta... jaloimmilta äideiltä.

Jaetaan kirjeitä ja pakettia.

Onnellisia ne, jotka saavat tervehdyksiä kotoa. He hymyilevät...

— Toveri! Sinä olet niin alakuloinen... et näkynyt saaneen postia lainkaan. Ei ole ehtinyt perille... tahi on sydänkäpy

unohtanut, nuori sotilas leikillä sanoo vierustoverilleen.

— Ei ole odottamisesta apua, ei ole kotään, joka lähestyisi, vastaa puhuteltu.

— Jos ei ole morsianta, on kaiketi isä, äiti, veli tahi joku muu...

— Ei ole.

— Eikö? Minä saan paljon kirjeitä. Kotoa en saa niin usein, mutta sisarelta... tahi oikeastaan...

— Tahdoit sanoa morsiamelta.

— Kasvatussisarelta... aioin sanoa.

— Ooh! Vai niin. Nyt taas tuli jotain.

— Niin. Uskon, että kirjeessä on kuva sisällä, pitäisi avata ja katsoa.

— Te onnelliset, joilla on läheisiä ja rakkaita omaisia...

— Sanoit, että sinulla ei ole.

— Ei.

Sotilas tuijottaa kirjeeseensä... on kuin hän epäröisi avata sitä.

— Miksi et avaa? Saisin minäkin katsoa Amerikan tyttöä... luvallasi.

— Miksi ei... lähde kanssani!

Hän asettaa kirjeen poveensa.

— Lähdemmekö?

— Kyllä... minä.

—————

Kertomuksesi, toveri, kiihdyttää minua. Etsi nopeasti kuva, jonka sanot olevan

itselläsi... josta puhuit! Minä aavistan jotain...jotain...

—Mitä?

—Anna tänne se kuva!

—Se on vain pienen.. tuskin kymmenvuotiaan tytön kuva, jota säilytän. Kuten sanoin, kehotti hoitajattareni pitämään sen tarkasti tallessa. Otaksun, että se on sisareni kuva... Täällä se on!

Sotilas ottaa povestaan kehyksessä olevan pienen kuvan ja ojentaa sen Akulle. Siinä...

—Ah! Aku kiljahtaa ja tarttuu kiihkeästi toverin käteen.

—Mikä... mikä olikaan nimesi Dave?

—Ei... en minä oikeastaan ole Dave. Nimeni orpojen luettelossa oli Tuure, mutta en pitänyt siitä nimestä.

—Tuure!

—Niin... Williams... mutta nyt Willman.

—Tuure.. Tuure.. Tuure! Sinut olen vihdoinkin löytänyt! Katso nyt tarkemmin Amerikan tyttöä. Hän on sisaresi! Minun kasvatussisareni ja...

—Minun sisareni... sanoo sotilas ja silmiin tulee omituinen kiilto. Huulet vapisevat liikutuksesta.

—Kerro minulle enempi hänestä, pyytää hän sitten hiljaa.

—Minä kerron sinulle hänestä... minä kerron... mailman kauneimmasta työstä minä sinulle kerron!

Aku kertoo.

Sotilas hymyilee. Puhuu sitten kuin itseksensä:

—Davy Willman.. sinä kuulet ihmeellisiä asioita nyt...

Hän iloitsee kuin lapsi, jolle kerrotaan keijukaistarinoita.

—Minun siskoni... minun kultakihara siskoni... Minä luulin, että avarassa maailmassa ei ole olentoa, jota voisin lämpimästi ajatella... Sinä näit, kun äitini kuoli... näithän, Aku! hän kysyy arasti. Vieraan pirttiin poloinen äitini...

—Älä ajattele nyt enää sitä... toveri! Veli... niinkin voin sinua nyt sanoa... Meidän pitäisi kirjottaa Millielle yhdessä. Tämä on hänelle yllätys! Aku hymyilee. Tuure... sanokaamme häntä nyt sillä nimellä... ei voi yhtä iloisena hymyillä.

—Aku! Pelkään, että tämä yllätys tuli liian myöhään. Pelkään, että siskoni silmiä en näe... tämä sotilaan elämä...

—Kuinka noin epätoivoisesti puhut?

—Sinulla, Aku, on ihmeellinen usko siitä, että vihollisen kuulat sivuuttavat rintasi. Minä en edes toivo sellaista onnea. Mutta nyt... nyt haluaisin jälleen nähdä suuren Amerikan...

He ovat molemmat nyt vaihi.
 — Mitä sinä oikeastaan pidät tästä...
 — Tästä? kysyy Aku.
 — Niin... kaikesta mitä näet? Onko tämä inhimillistä?
 — Raakaa se on...
 — Ja sivistyksen nimessä...
 — Jaa-a! Ja sivistyksen nimessä... tosiaan! Vuosisataiset muistomerkit tärvellään, ihmiskäden kauneimmat luonnokset murskataan... Tuhansiksi pirstoiksi lentävät nopeasti suurimmat taideluomat... kaikkeen kosketaan... pyhimpäänkin... ja raiskataan!
 — Eikä se ole ainoa tappio...
 — Oi! Ei... mutta veri... veri... se liiaksi vuotaa.
 — Ketä syytämme?
 — Vihollista...
 — Älä puhu...
 — Hullua kaiseria...
 Tuure naurahtaa.
 — Syötti! hymähtää hän.
 — Niin kai... sanoo Aku. Minulla oli ennen kaikesta tästä toisenlaiset kuvitelmat. Tämän järjettömyyden en luullut olevan niin köykäisesti perustettua.
 — Onko se sitten niin köykäisesti...
 Heillä on liiankin viisaat suunnitelmat. Mutta se, että viattomat kärsivät...
 — Eikä kukaan hyödy...

— Hyötyy! Paljon hyötyy! Etkö tosiaan ymmärrä, veli?

— Kuinka? kysyy Aku.
 — Muutamat rikastuvat nyt nopeasti... kultakasat vyöryvät voittajalle.
 — Mutta nyt... niin, kun mahtava Amerika on osallisena voitossa... eikö mille hymyillä?

— Narri... Oletko kuullut, minkä kohotelun saivat sisällissodan veteraanit... ja kaikkien sotien veteraanit, tarkoitan sotilaat, tavalliset sotilaat! Ne, jotka raajarikkoina palasivat... ne, joilla ei ollut ristiä rinnassa, vaan tehdastekoisia käsiä ja jalkoja... näytettävänä.

— Mutta, Tuure, sinä olet synkkä. Itsekään en ole iloinen, mutta huomaan jostain muuta mielialassasi.

— Meidän komppaniassa on paljon järkeviä poikia, kehasee Tuure. Tunnetko Bill Martens'in tahi Otto Wallacen, eli...

— En tunne.

— Kunnan poikia! Sinun pitäisi olla heidän koulussaan.

— Olisi hauska tutustua.

— Nyt he ovat vuorolla... saa nähdä, jos palaavat. Saksalainen on koko piru...
 Mutta lannistuu...

— No niin, kuka tietää... Onko sinulla kynää ja paperia?

— On kaikei...

— Kirjotatko kultakutrille tänään?

— Pitäisi.

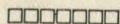
— Hyvä! Sitten saakoon hän Tuuren terveiset myös. Lähetän ennen kuin joudun vuorolle... sen jälestä voi olla myöhäistä!

— Tuossa on kynä.

— Paperia?

— Tässä...

Tuure Williams alkoi kirjoittaa.

IX

KAUPUNGILLA.

Aika kuluu.

Nokisessa tehdaskaupungissa eletään entistä elämää.

On huminaa, touhua, kiirettä, aina vain kiirettä!

Kevätnäyttelyiden aika on parhaillaan. Kauppojen ikkunat ovat täytettynä mitä erilaisimmilla kevät- ja kesäutuuksilla.

Ihmeellisiä, erivärisiä kankaita näet... silkkisiä, loistavia, hehkuvia.

Moni pysähtyy ihailemaan, tarkastamaan.

Valmiiden vaatteiden osasto on oivalinen. Naisten mallivartalot seisovat ikkunoissa suorina, ovat esittämässä viimeistä muotia.

Erään kaupan edustalla juttelee kaksi naista.

Toinen on vaaleaverinen, kultakutrinen, joten hänet heti tunnemme. Toisen otsaa ympäröi etelämaalaisen tumma tukka. Tuliset, kiehtovat silmät tähystävät näytteillä olevia pukuja.

— Millie! Sinun olisi sittenkin pitänyt ostaa tätä väriä, virkkaa hän. Uskon tosiaan, että se pukisi sinua paremmin. Kerrankin näkisin sinut täydessä kauneudessaasi...

— Mary, älä puhu. Tiedäthän, että en halua pukeutua niin loistavaan, kirkkaaseen...

— Et edes hääpäivänäsi...

— En! Älä puhu niistä enää...

Hän kävelee jonkun askeleen eteenpäin.

Tulisilmä puhuu itsekseen:

— Kummallinen hän... en käsitä.

Huomaa Millien kadonneeksi.

— Mitä... jättänyt...

Millie on seisautunut katsomaan kadulla juuri tapahtuvaa murhenäytelmää.

— Auto-onnettomuus... huu!

Tulisilmä lähestyy.

— Minne sinä katosit? Luulin jääneeni yksin, puhuu hän hieman moittivasti. Tarttuu Millien olkapäähän.

— Oo! enhän minä... Eikö tuo ole hirveää? Katso!

—Mainioita laitoksia nykyajan kulkuneuvot...

—Mutta niin usein tapahtuu onnettomuuksia... tapaturmia.

—Huolimattomuus... ja joskus tottumuksen puute... Minä aina matkalle lähtiessä pelkään junarikkoja.

—Miksi? Millie ihmeissään kysyy.

—Olen ollut sellaisessa.

—Olet!

—Mutta en loukkaantunut pahoin. Se on julmaa... huu! Vasempaan käsivarteeni jäi pieni vika, mutta se ei haittaa.

—Sinä olet matkustanut paljon, Mary!

—Yli maan monet kerrat... ja Euroopassa kerran.

—Oi! innostuu Millie... minä tahtoisin matkustaa, nähdä, nauttia...

—Eikä ole tilaisuutta...

—Ei...

—Rudolfin kanssa voisit...

—Tuskin.

—Kun saatte kaikki kuntoon, tai jo ennen. Häämatka olisi sopiva... kauniiseen seutuun, merenrannalle tai vuoristoon...

Millie ei vastaa.

He kulkevat ihmisjoukkojen ohi. Liike on vilkas, täysi työ on päästä etenemään.

—Vihdoin vapaampaa... Tuota ihmisjoukkoa on niin paljon!

—On sitä.

—Eikä vähenevän näytä, vaikka vuositain kaatuu miestä kuin heinää...

—Julmaa! Eikö olekin julma tämä aika, vastaa Millie surullisena. Sodassa kaatuu, taudit tappaa... murhia muita.. onnettomuuksia...

—Suunnaton on kuolevaisuus tehtaissa ja työmailla...

—Eikö se ole kauheaa!

—Se voitaisi välttää, jos tahdottaisi...

—Miks'ei... jossain määrin.

—Suurimmaksi osaksi! Oletko, Millie, koskaan katsellut tilastoja?

—Eipä ole tullut.

—Teollisuuslaitoksissa kuolee ihmisiä enempi kuin sodassa. Ne, jotka eivät heitä henkeänsä vauhtipyörissä tai muissa voimalaitoksissa, kuihtuvat, kituvat, näivettyvät...

—Eiväthän ne ole murhia.

—Eivätkö? Sitä ne ovat! Eikö nälkäkuolema erämaassa ole julmempaa kuin minuutti sähkötuolissa?

—Sinä taas innostut!

—Lapsi! Minä olen nähnyt... minä olen tarkastanut. Mitäpä sinä, Millie kulta! Lämmittele sinä vain Rudolfin lähellä... Helpompi on olla, kun ei syvenny ajattelemaan elämän varjopuolia.

—Voi... minä ajattelen usein niitä.

Nyt varsin sodan kauhut minua hirvittävät...

— Suret yksilöitä. Älä pahastu, Millie! Ei kokonaisuus ole sama kuin osa... eli päinvastoin, tahdoin sanoa.

— Niin... mutta läheiset ensin.

— Jokaisella on läheisensä. Minusta tuntuu, että sinä et täydellisesti käsitä, mikä on tämän julman teurastuksen tarkoitus.

— Onko sillä tarkotusta?

— Tietysti! Kaikki lasketaan, suunnitellaan, mikään ei tapahdu itsestään. Jo aikoja sitten on ollut puhkeamassa tämä sota, mutta nyt vasta oli aika täysi.

— Vihollinen alkoi...

— Otaksui olevansa voimakkain.

He kävelevät taas hetkisen vaiti.

— Eikö ole liian paljon uhrattu synnyttäessä lapsia tällaiseen mailmaan, puhuu Millie ajatuksissaan.

— Nyt sinä sanoit oikean sanan, innotuu ystävätär. Jos ihminen voisi sanoa lapselleen, kuin jänis-emo: Sinulla on silmät yhtä suuret kuin minulla, ota ja mene! Se olisi toista. Mutta äitien pitkien vuosien vaivat eivät ole niin vähäiset ja kuitenkin tuhlataan niitä noin...

Millie ajattelee Hirvijoen tättä.

— Hänkin kahdeksan lasta synnyttänyt

— eikä nyt yhtään jälellä. Vesikarpalo putoaa silmästä.

— Millie! Sinä olet liian lapsi, liian hellä mailmaa vastaan. Mitä sinä taas itket?

— Ajattelin Hirvijoen tättä...

— Taaskin yksilö! Miljoonittain on samanlaisia äitejä, joka puolella näet saman surun. Mailma olisi suurena kyynelmerenä, jos me aina itkisimme. Syytä siihen on, mutta itku ei auta. Työ ja toimi, se vain auttaa! Paremmaksi pitäisi mailma tehdä.

— Miksi eivät ne tee, joille se kuuluu? Eikö hallitus ole sitä varten?

— Siinäpä se... Kansan tulisi olla hallitusohjaksissa.

— Kuinka? Eikö tämä ole kansanvaltainen maa?

— Miks'ei. Se riippuu siitä, mitkä luokat kansaksi luetaan.

— Luokat?

— Niin, lapsi! Sinulle näyttävät tämän tapaiset asiat olevan uutta. Kansa on jaettu luokkiin, joiden edut ovat ristiriidassa.

— Eihän Amerikassa ole kastijärjestelmä...

— Älä sekoita. Oikeastaan on olemassa vain kaksi luokkaa: pääomaa omistava luokka ja työväenluokka. Välissä on to-

sin pikkuporvaristo, joka kieppuu sen liepeillä, jolta luulee saavansa enemmän etuisuuksia. Pikkuporvaristo muuten on kuolemaan tuomittu. Sen tappaa suursaalitajat, sen rippeet hukkuu palkkatyöväen joukkoon.

— Sinä puhut kaikesta niin varmasti, niin uskalletusti. Minäkin joskus kapinoin ajatuksissani, mutta kaikkea en uskalla puhua.

— En minäkään ole puhunut läheskään kaikkea. Jos nyt *kaikkea* puhuu, on pian ristikkojen takana tässä "vapaassa maassa".

— Rudolf minulle joskus puhuu sinun tavallasi.

— Oh! Rudolf... Hän ei ajattele minun tavallani, vaikka puhuisikin sinnepäin. Hän menee joskus äärimmäisyyksiin — voisin sanoa anarkistiksi — väliin hän kannattaa porvaristoa satulassa ja toisinaan en saa lainkaan hänestä selvää.

— Nykyään ei hän enää puhele niin paljoa näistä...

— Hm! Ei ole tarvis...

Taas he kulkevat vaiteliaana.

Kääntyvät nyt leveälle puistokadulle, jossa on paljon komeita rakennuksia.

Erään talon edustalla on jotain erinomaisempaa tekeillä.

— Mary! Katso, hautajaissaatto... Kuka lienee nyt lähtenyt...

— Joku parempiosainen varmaankin... Noin paljon ei puuhata muutoin.

— Uskotko sinä tulevaan elämään? kysyy Millie tuskin kuuluvasti.

— Mihin?

— Sielun kuolemattomuuteen...

— Viisailta on monta arvelua. Joku heistä on sanonut, että: henkilöllisen kuolemattomuuden aatetta ei ole tukemassa harkinta, vaan taipumaton itsepintaisuus, ei tiede, vaan paljas usko. Siitä ei ole vielä saatu minkäänlaista pätevää todistusta, että kuolleen ihmisen sielu eläisi missään muodossa. Päinvastaiseen käsitykseen on paljon enempi tosiasiallisia huomioita olemassa.

— Eikö olisi sentään lohdullisempaa ajatella, että elämä jatkuisi? Hävittä maan mullaksi kaiken ponnistelun jälestä... tuntuu niin turhalta... elää täällä ja sitten kuolla!

— Mitä valittamista siinä... Entä jos et olisi sattunut syntymään...

— Että mitä?

— Syntyminen ei ole varma asia... sattuma tavallaan. Itsepuolestani olen kiitollinen, että elän... elän juuri nyt! Iloitsen nykyisyydestä... en kaipaa lohdutusta, en haaveile sielun kuolematto-

muudesta... On totta, että jotkut oppineetkin väittävät, että kuolemattomuus-
aate on ihmisen luonnossa syntyperäisenä. Mutta sitä vastaan löytyy riittäviä todistuksia kyllin paljon, että ei kannata sen opin edustajien kiistellä... Jos ihmisielu olisi kuolematon, kai eläinsielukin olisi...

— Miksi sinä noin... sinä alennat ihmisen...

— Miten minä voin alentaa... Ihmisen ja eläimen perusominaisuudet ovat samat, miksi ei siis...

— Oh! älä viitsi... se tuntuu pahalta.

— Millie! Sinä et kärsi tosiasioita, sanoo Mary hymyillen. Et kai luule, että maapallon kaikki ihmiset uskovat sielun kuolemattomuuteen?

— En tietysti. Kaiketi pakanoita on vielä enempi, kuin kristinuskon tunnustajia. Ja valistuneissa piireissä...

— On kuolemattomuus-usko menettänyt mahtinsa... niin on! Vallasluokka tarvitsee paholaisia ja helvetin tietämätöntä kansaa varten. Mistä papit sitten niin mielellään puhuisivat, jos niitä ei olisi? Jumalan syyksi on niin helppo lykätä omat metkunsä ja ilkityönsä... Mitä kauemmin kansa pysyy sokeana, haaveilee tulevaisista, huolehtivat maallisista ne, jotka haluavat nauttia tämän elämän hy-

vyyksistä. Kernaasti jättävät uskovaisille taivaan ilot...

— Katso! katso, mikä komeus... nyt ne lähtevät.

— Näin aurinkoisena päivänä täytyy laskeutua maan poveen... ainiaaksi, huokaa Millie tunteellisena.

— Toisen kuolema nostaa toista elämään, sanoo Mary. Ei täällä mailmassa riittäisi kauan tilaa tuoreille iduille, jos eivät kellastuneet mädäntyisi... Elämä versoo uutta nopeammin, kuin vanha ehtii tieltä pois... Se aiheuttaa, että elämää keinoitekoisesti turmellaan, kun ei haluta asioita paremmin järjestää.

— Tarkoitat kai ihmisten tavatonta liisääntymistä?

— Sitäkin... niin!

— On rajoitusta... Eikö sodat ole juuri siltä kannalta katsoen eduksi... liikakansoituksen estämiseksi, uskaltaa nyt Millie huomauttaa.

— Liikakansoitusta ei syntyisi, jos otettaisi huomioon...

— Malthus'en oppiinko vetoat?...

— En siihen. Mailmassa olisi vielä paljon tilaa, jos järjestettäisi tuotanto...

— Mitä se tähän kuuluu?

— Siihen juuri kuuluukin. Se on ainoa keino, joka poistaa joukkoköyhyyden. Alituinen tekniikan kehitys on onneksi

ihmiskunnalle... näissä oloissa päinvas-
toin. Yhä suurempi joukkokurjuus on
seurauksena aina parantuvasta koneteol-
lisuudesta... Näin ei voi otot kehittyä
kauan. Siihen täytyy tulla jonkinlainen
muutos, pian...

—Mutta liikakansoitus, josta...

—Se pulma selviää itsestään. Tulevai-
suuden ihmisten luontainen valinta....
huonon rodun kammo... muutkin tekijät
ne ehkäisevät jatkamasta kelvotonta su-
kua. Vain terveet...

—Sota ei siis ole välttämättömyys min-
kään vuoksi...

—Ei! Mutta nyt täytyy erota. He saa-
puvat Millien asunnon kohdalle.

—Tulet kai sisään!

—En, kiitos... ei nyt!

—Mikä estää?

—Sinulla on kiireitä... tarvitset aikasi
valmistuksissa.

—Ei se estä.

—En nyt tälläkertaa.

—Myöhemmin...

—Ole huoleti, Millie! Olen luonasi kyl-
lin usein. Näkemiin nyt!

—Näkemiin!

Millie katsoo poistuvaa ystäväänsä.

—Olisinpa niin viisas kuin hän... Oi!
tätä elämää! huokaa hän sitten. Kävelee
hitaasti sisään.

UUESSA KODISSA.

Millie kävelee ympäri huoneita sievässä
pikkutalossa puiston vierellä.

Hän katsoo ympärilleen, tarkastaa erik-
seen joka esinettä. Tuntuu niin ihmeel-
liseltä, on niin somaa, mutta outoa...
Onko hän tosiaankin naimisissa? Sitä ei
voi uskoa... Kuka hän onkaan nyt?

Millie Smith... Smith! Millie Williams
katosi...

“Naisen täytyy alentua luopumaan ni-
mestäänkin”... Mary aina ivaa.

Millie tuntee kuin helpotusta jostakin.

Hän on viime aikoina ollut aina hu-
mussa, aina kiireessä... tuskin hetkeä
yksin.

Väliin kaipaa ihminen yksinäisyyttä,
lepoa.

Nyt hänellä on sitä.

“Saat olla neljän seinän sisällä tarpeek-
si asti,” taaskin Maryn sana.

Kaikki on mennyt niin nopeasti sivu...
kihlaus... häät... kaikki.

Rudolf ollut aina ympärillä...

Nyt vasta voi hän selittää ajatuksiaan,
mieltä.

Millie istuu lepotuoliin avonaisen tuli-
sijan eteen.

—Tuossa pitäisi olla tulta... tekisi

tunnelman rikkaammaksi, ehjemmäksi..
Nyt hän tahtoo haaveilla.

“Nuoren aviovaimon onni on kuin humala, joka nousee päähän, mutta haihtuu.” Sellainenkin kiusottava pisto... oh...sitä Marya!

Rudolf on hyvä, on laittanut sievän pikkukodin, kohtelee hyvin... mitäpä puuttuu.

Rinnasta kuitenkin pyrkii esiin jotain..

—Ehkä en sittenkään olisi tässä, jos olisin voinut toivoa Akun palaavan... eivät asiat olisi näin.

Täti ei ollut valinnastani hyvillään, mutta suostui...

“Millie tyttöni! En olisi suonut näin käyvän... Toivoin katselevani yhdessä poikaani ja kasvattitytärtäni... Tapahtuukoon Kaitselmuksen tahto... Nyt kun kohta vanhat silmäni sammuvat, eikä sinulle jää huolenpitäjää, joudut jälleen orvoksi... ota valittusi! Ehkä Rudolf on kunnan mies,” vanhus puhui.

Huoaten, ristissä käsin ja vedet silmissä jatkoi:

“Lähellä uskoin onneni olevan. Iloitsin, kun kuulin veljesi löytyneen... muistat, kun Aku ja hän kirjotti. Ajattelin: he tulevat yhdessä... kaikki kolme... mutta heitä ei ole enää... Missä he ovat? Onko heitä enää? Hirvijoen vanhin suku lop-

puu. Sinä, kasvattityttöni, olet ainoa iloini... Valitse mies...”

Näitä sanoja nyt Millie muistelee.

—Oi, Tuure veljeni, kuiskaa hän sitten, sinut olisin tahtonut nähdä...

Hän nousee lepotuolista, kävelee ikkunan luo.

Nostaa varjostinta ylemmä.

—Päivänvaloa enemmän... tahi pimeää... takkatulen loimua!... Tuntuu niin somalta olla yksin.

— — — — —

Ovelle kolkuttaa joku.

Knak... knak... knak... hetkisen hiljaa. Knak... knak... kuuluu taas. Millie herää.

—Joku on ovella. Mitä! Olenko nukkunut?

Hän rientää avaamaan ovea.

—Kas! Sisään, ole hyvä! Sinäkö, Mary!

—Mitä! Kotona kuitenkin...

—Niin. Ajatteles! Nukahdin äsken istualleni...

—Väsänyt?

—Oh, ei. Muuten... mikä lienee.

—Yksinkö vallan... Eikö Rudolf ole kotona?

—Ei.

—Oikeaan aikaan osuin...

—Etkö pidä Rudolfista?

—Miks'en... kyllä! Haluan nyt vain

puhua kultakutrille, sanoo Mary hilpeänä. Minulla on kerrottavana sinulle uutisia. Luulen herättäväni mielenkiintosi... Tahi, voit jo tietääkin?...

— Anna kuulua... mutta istu!

— Oletko nähnyt viimeisiä sotatietoja?

— En. Rudolf ei ole muistanut tuoda lehtiä kotia.

— Eikö?!

— Mitä niissä on tärkeää? kysyy Millie levottomana katsoen ystäväntärtään.

— Sinun kasvatusveljestäsi mainittiin..

— Akustako!!

— Kerrotaan pitkän sairauden jälkeen parantuneen... mutta täytyy koko ikänsä kulkea raajarikkona...

— Hyvä Jumala!

— Voi... älä nyt pyörry... Millie kulta... taisin tehdä pahoin. Rudolf olisi ehkä sen myöhemmin sinulle kertonut...

— — — — —

— Nyt on helpompi... en voi enää niin pahoin... Kerro vielä, vai oliko siinä kaikki?

— Ei. Uskotaan, että sota loppuu jo pian, uutiset kaikki viittaavat siihen.

— Saksa häviää?

— Ja Amerikassa ylpeillään!

— Pojat siis pian palaavat...

— Niin... raajarikot ja terveet...

Millie itkee.

— Ei nyt enää itku auta... Ja... eikö sinulla, Millie, ole kaikki hyvin? Sinä pidät Rudolfista, olet onnellinen pikkukodin omistaja... ja ehkä pian omistat muutakin... Kasvatusveljesi kohtalo sinua surettaa... ikävää todella! Älä silti itseäsi vahingoita... tuossa tilassa varsin. Ajattele! Hän on nyt raajarikko, hänestä ei olisi sinulle kuitenkaan...

Millie huokaa.

— Parempi, että hän olisi kuollut. Itseni vuoksi en niin paljon välitä, mutta hänen... Kannettavana sellainen suru ja sitte nähdä minut...

— Toisen vaimona... niin. Jos hän on järkevä, ymmärtää hän, että näin on parempi.

— Sinä puhut kaikesta niin laskien, niin kylmästi, Mary, mutta sittenkin pidän sinusta. Olet kaikessa niin rehellinen... niin suora...

— Mitä kaunistelu auttaa? Ha, ha! Jotkut sanovat minun olevan kauhea materialisti.

— Se sinä olet!

— Ajattele, Millie! Kuinka muuta voi järkevä ihminen olla? Eikö kaikki ole ainetta... aineesta? Kaikkeen on syynsä... vähäpätöisimpäänkin.

— Niin... mutta sinulla ei ole ihanetta, ei minkäänlaista!

—Kun sanon, että ihmiset enimmäkseen laskevat: mikä on eduksi, mikä ei? Sen mukaan määräävät tekonsa. Eikö tavallisesti asia ole näin: Oma minä ensin, muut sitten vasta! Kuule!

Hän hiljentää ääntään, puhuu vakavasti:

—Voisitko esim. sinä uhrata itsesi kulkeaksesi elämäsi läpi raajarikon miehen toverina n.s. rakkauden vuoksi?

Se on arka kysymys.

Millie punastuu, on vaihi.

—Rakas Millie! Älä suutu suorasta puheestani. Luuletko sinä, että Rudolf, köyhä, mutta nerokas liikemiehen alku... vain rakkaudesta yksinomaan etsi kaintavoin Hirvijoen suurimman taloukskasvattityttären seuraa?

—Hän on minulle vannonut, että vain..

—Älä jatka. Sinä olet sievä, en väitä, mutta näyttämöllä on paljon samanlaisia. Anteeksi! mutta se on totta... Et näy tuntevan liikemailman miesväkeä... Yksi tähti ei loista heille kauan.

—Sinä olet julma!

—Niin... jos ei sinulta olisi toivossa saada muuta kuin rakkautta, olisi uusi suhde tietysti voittanut ensimmäisen.. eikä Rudolf olisi itseään niin nopeasti sitonut.

—Minä en kiihoittanut...

—Senpä takia juuri! Hän tiesi, että

on muitakin yhtä hyviä laskemaan kuin hän...

—Mihin sinä tähtäät?

—Etkö sanonut, että Hirvijoen erakko on sinun läheinen sukulaisesi? Eikö vasta joku aika sitten se ole saatu selville?

—Ei sitä ole tiedetty kauan. Mutta mitä se tähän kuuluu?

—Oi! lapsi. Sinusta tietysti tulee rikas...

—Mökki erämaassa...

—Suuri maa-alue mökin ympärillä...

—Ajatteliko Rudolf tuollaisia? Onko varmakaan, että saan periä erakon...

Mary ei ole kuulevinaan, vaan jatkaa:

—Ellei Aku ja Väinö palaisi sodasta ja jos ei veljesi...

—Rakas Mary! Tämä ei minua innoista lainkaan...

—Pyysin että et loukkaannu.

—Olkoon miten tahansa... sidottu olen nyt!

—Niin kultaseni! Voit olla onnellinen, eihän sitä mikään estä.

Millie on itkuun purskahtamaisillaan. Huulet hieman vapisevat, sanoessaan tuskin kuuluvasti:

—On tämä elämä niin kirvelevää... Kun ei ole rakkautta... eikä mitään...

Mary koettaa tekeytyä hyvin iloiseksi.

—Millie, älä nyt! Katsellaan huonei-

HIRVIJOELLA JÄLLEEN.

fasi... saaneit olevan kaikki uudessa kun-
nossa... Entä täällä?... Kanarialintuja!
Hyvä ystävä... onko sinulla kanarialin-
tuja?... Oi, vangitut poloiset...

Säälitkö niitäkin, sanoo Millie katke-
rasti.

— Miksi en! Vankeja aina pitää sää-
liä... Entä tämä?

— Sitä sinun ei pidä katsoa, sanoo Mil-
lie, punastuen.

— Ystäväni! Älä suotta suotta ole noin
salaperäinen...

Mary hellästi kietoo kätensä Millien
ympäri.

— Sinä olet tavallaan onnellinen, kulta-
kutri, sillä ilman sitä ei elämässä olisi
mitään... sen vuoksi kannattaa elää!

— Niin, Mary ystävä, minä elänkin vain
uuden elämän vuoksi, kuiskaa Millie, lii-
kutettuna nojautuen Maryn olkapäähän.

— Sinulle saattaisi melkein suuttua,
mutta kuitenkin sinä osaat olla niin hyvä.

— Niinkö, pikku ystävä, hymyilee Mary
vastaan.

Ovelle koputetaan hiljaa.

Millie rientäessään avaamaan, sanoo:

— Varmaankin Rudolf...

Hän sieltä tulee.

Ihana kesä taasen saapuu. Lehvät
puissa pian saavat täyden kokonsa, nurmu-
nousee silmännähtävästi...

On ollut useita kauniita kevätpäiviä...
nyt on kaunein.

— Kesä! kesä! riemuitaan kaikkialla.
Iloinen rauhankesä... pitkästä aikaa,
huomauttaa moni.

Uusia toiveita itää usean povessa, mut-
ta kaikkien rinnasta ei sota-ajan haavat
niin äkkiä parane... Nuori, raajarikko
sotilas istuu levottomana Hirvijoen tutun
talon kamarissa. Puoliääneen ajattelee:

— Nyt pian... pian on hän täällä!
Voi, hyvä Jumala! Mitä hän sanoo, mitä
hän ajattelee?! Näinkö kaikki kävi...
Raajarikko... pirstoiksi ammuttu... luo-
din turmelema olento... oi mikä olen!
Sotilas pyyhkii tuskan hikeä otsaltaan.

Vähä väliä hän katsoo kelloon.

— Nyt on yksi... vasta yksi... Kolme
ja kaksikymmentä on hän täällä...

Hän istuu nojatuoliin, sulkee silmänsä.

— Voi, miten pitkä on odottaa... hän
kuiskaa.

Ajatus ei ole nykyisin antanut hänelle
rauhaa ja nyt taas aivot entistä enempi

työskentelevät. Sielun seinämille ilmes-
tyy kaikenlaisia kuvia.

Hän tarttuu käsillään otsaansa, pitelee
päättään kuin sitä pakottaisi.

— Pois julmat muistot nyt... pois!
Näin yksinäisinä hetkinä ne eniten kiu-
saavat.

Mitä hän taaskin on näkevinään. Huu!
hyytävää verta... silvotuita jäseniä...
valittavia, kuoleman tuskissa taistelevia
raukkoja... Suuri sotilassairaala muistuu
mieleen.

— Niin monta onnetonta... kaikki jul-
man teurastuksen uhreja... Nuoria ja
keski-ikäisiä miehiä... ja kaikilta elämä
särjettynä... Voi sitä tuskan paljoutta!
Ilmestyy silmien eteen toinen kuva.

Pois haihtuvat ruumiskasat ja verilä-
täköt... pois kuolevat... Kanuunat on
pois ja kuularuiskut kadonneet...

Hän on näkevinään ihanan neidon,
suloisen kultakutrisen tyttösen, tulevan
ja hymyilevän hänelle...

Hän on tarttuvinaan tytön käteen ja
katsovinaan silmiin...

Tyttö hymyillen katsoo vastaan ja kuis-
kaa:

— Sinä tulit, Aku! Olikin jo aika...
—————

Vanha, rypistynyt nainen kävelee ym-
päri huoneita ja puhuu:

— No, minne hän nyt on mennyt? Aku!
Aku! Millie on tullut... Kas... jopa löy-
sin... täällä on! Yksin vain taas...

Hän näyttää nukkuvan.

— Täti! Älkää herättäkö... kuiskaa
nuori nainen liikuttuna. Katsoo nuk-
kuvaa sotilasta. Silmistä valuu voimak-
kaasti kirkkaat kyyneleet poskia alas.

Toinen nainen ei voi pidättyä, vaan
kuivalle rypistyneelle poskelle tipahtaa
kyynel toisensa perään. He tarttuvat toi-
siinsa, nuori ja vanha nainen, syleilevät,
lohduttaen siten äänettöminä toisiaan.

Vihdoin kuiskaa nuorempi:

— Täti! Mitä sanon hänelle? Voi, Aku!
Sotilas liikahtaa... herää.

Onko tämä unikuva vai todellisuus, ei
hän voi tietää.

Vanha nainen pyyhkii kyyneleitään,
poistuu hiljaa huoneesta.

— Aku! kuiskaa Millie.

Sotilas katsoo hetken, tarttuu sitten nai-
sen käteen ja puristaa sitä rajusti.

— Millie... oletko sinä Millie... pieni
kultakutri kasvatussisareni?

— Millie minä olen... Huulet vapisevat
tuskasta, sydän tykyttää kuuluvasti.

Aku tarttuu Millien molempiin käsiin,
vetää hänet lähemmäksi puoleensa ja
katsoo tiukasti silmiin. Millie vapisee...

on kuin hän olisi tuomarinsa edessä syytettyjen penkillä.

— Soimaatko sinä... minua kovin... saa hän sanotuksi.

Aku ei vastaa. Kirvelevä tuska pakottaa rinnassa. Tuossa on nainen, jonka kuvaa hän on vuosikausia pitänyt silmiensä edessä. Siinä hänen toiveensa... lohdutuksensa ja nyt...

— Luulin sinun kuolleen, puolustaa Millie arasti, suuren tuskan raadellessa sydäntä.

— Parempi kaiketi niin olisikin, sanoo sotilas katkerasti.

Hellittää kätensä Millien käsistä.

— Kun ei pitkiin aikoihin tullut tietoja, otaksuimme, että...

Akun sisimmässä riehuu vielä taistelu, mutta katkeruus hälvenee, joten hän voi levollisemmin vastata:

— Minkä sille nyt enää voimme... Särkyneet ovat toiveeni... pirstoina unelmani. Mutta vähästäkin olen iloinen... jo siitä, että vielä näen sinut, pikku kultakutri sisko!

Näyttää, että katkeruus taas palautuu, kun hän virkkaa:

— Sinulla on varmaankin kaikki hyvin... eikös?

Millie ei vastaa.

— Toivon kuitenkin niin olevan... toivon, että puolisosi on kunnan mies, sanoo hän jo vilpittömämmin. Tuliko hän?

— Ei voinut... tahi ei halunnut. Muuta minulla on... jos haluat nähdä, kuiskaa Millie tuskin kuuluvasti.

— Minä tiedän... näytä hänet minulle.

— Kyllä! Heti kun herää...

Aku tuijottaa surullisena eteensä. Puhuu kuin itselleen:

— Parantakoon aika sieluni haavat... minun täytyy kestää! Minun täytyy terästyä... Millien katsetta etsien jatkaa:

— Raajarikkonakin voin jotain tehdä... voin helliä ja hoivata lastasi, kultakutri... Kuule! Kun lapsesi kasvaa, opetan minä hänelle utta aatetta. Opetan erottamaan totuuden valheesta... hänen sieluunsa kylvän uusia ihanteita... Millie! suothan minun lapsesi setänä olla?...

Suuri liikutus valtaa Millien.

— Miten jalo hän on, ajattelee hän, katsoessaan Akua silmiin.

— Saat toki! Olet minun ystäväni siitä huolimatta, vaikka näin on kaikki särkynyt... Toverini voit nytkin olla...

Aku jatkaa kuin jonnekin kauaksi tähtystäen:

— Katso, Millie! Minä olen paljon kärsinyt... siellä. Vääryyden luoti katkasi

jalkani... sieluni murti se myrkkyy, joka niin monta tuhotyötä tuottaa. Mutta...

Sotilaan silmät salamoivat kuin uudesta innostuksesta:

— Olen tutustunut aatteeseen, joka sie-luja kohottaa... nostaa loasta. Sosialis-mi! Se tahtoo taisteluun ihmiskunnan to-dellisen vapauden puolesta. Sen aatteen edestä nyt tahdon taistella... vaikka hen-keni antaa! Pois riistäjien luokkaedut, pois ryöstösodat! Ihmisyys nostakoon päänsä... Julmaa on tappaa veljen vel-jää, ihmisen ihmistä, muutamien vallan-pitäjien kullanhimon vuoksi. Uskon, että päivä koittaa, jolloin mailma on vapaa näistä hirmuista... ihmiset keskenään veljiä ja sisaria. Eikö elämä ole silloin ihanaa? Toivon, että se aika ei enää olisi kaukana... Nyt jo miljoonien silmät aukeavat näkemään tämän vallitsevan vääryyden ja he yhä suurempina jouk-koina alkavat poistamaan sitä.

Millie hymyilee.

— On niin mieltäylentävää nähdä in-nostuksesi.

— Entä sinä?

— Oi! Minä suren...

— Niin minäkin, mutta... minä koetan tuskaani poveeni painaa. Millie, kärsiä ja voittaa... eikö se ole suurta? hän kuiskaa hiljaa. Sitten hän puhuu:

— Muistatko sitä iltaa, kun elokuun kuutamossa kanssasi soudin? Muistatko mitä silloin puhuin? Toivoin tehtävää... muistathan... Nyt olen löytänyt työn, joka minua innostaa! Siinä riittää tointa minulle ja muille... sinullekin, Millie! Jos sinä olisit nähnyt kaikki ne kauhut, mitä minä, tietäisit paljon.. minä tiedän. Hän vaikenee.

— Kuinka on veljeni Tuure? kysyy Mil-lie äänettömyyden perästä.

— Hänkö! Hän ymmärtää elämää. Saan oikeastaan olla hänelle kiitollinen... että silmäni aukenivat. Hän tekee paljon työtä aatteen eteen...

— Entä Väinö?

— Epäröi... ei ole vielä varma, mutta ehkä hänkin pian.

— Ei minullakaan ole kaikki selvänä... mutta opeta!

— Kiitos sanoistasi... Mene nyt hake-maan nuorempi opetuslapseni... lienee herännyt, koska sellaisia ääniä kuuluu.

Raajarikko sotilas hymyillen katsoo Millien jälkeen. Ajattelee:

— Tumman yön perästä koittaa kirkas päivä. Elämä on ihana, kun jaksaa vai-keudet voittaa... Tuska ei enää ahdistaa.. voin jo levollisemmin ajatella.

Millie rientää innostuneena takaisin. Silmät riemusta sädehtien huudahtaa:

— Aku! Nyt tulevat hekin...

Väinö ja Tuure!

Aurinko paistaa täydellä terällä, kevät-henki huokuu sisään avatuista ikkunoista. Ikkunan eteen asetettu Oljanteri leyhyttää lehtiään. Verenpisaran kukat näyttävät auringonpaisteessa entistä punaisemmilta.

Ulkoa kuuluu iloista puhetta.

Vanha nainen pyyhkii silmiään, tullessaan nuoremman poikansa kanssa sisään.

Tuure, joka ei ole koskaan nähnyt kultakutria, tarkastaa sisartaan kuin löydettyä kauan etsittyä aarretta.

Heidät voittaa jälleennäkemisen valtava ilo.

Tuuli leyhkää entistä vienommin, kukat ikkunalla huojuvat vain hiljaa...

Oljanteri ja Verenpisara kuiskivat toisilleen:

— Joko nyt on ikuinen rauhankevät tullut?

— Nyt ... ei vielä... mutta ehkä pian!

LOPPU.

Kivihiilen Kaivajat

Kirj. Emile Zola.

Tämä maailman kuulun kirjailijan suuri rakkausromaani Ranskan kivihiilikaivoksista on yksi halutuimmista luettuja kirjoja. Romaani liikkuu kaivantoalueella ja kertoo niistä olosuhteista joissa ranskalaiset työläiset työskentelevät maankomeroissa. Viidettä sataa sivua käsittää romaani ja hinta ainoastaan 50c. Tilattava osotteella:

TOVERI,

BOX 99, ASTORIA, ORE.

tavat kansallishymniä ja meluavat äänkäästi.

—Täällä ei saa mitenkään tilaa, on pakko seisoa. Kas... nyt lähtee tuo vanha pari pois... istumme siihen... Tänään heillä on ollut riemua, puhuu nuorimies kuin itselleen. Olematonta kiihoitusta... Kansan vaistoja kutkutetaan tuolla tavoin...

Millie on vaiti.

—Mitä pidät tämänpäiväisestä touhusta? Eikö siinä olekin jotain... keinote-koista?

—Minua hirvittää tämä sota, kauhistaa, jännittää; toivon sen pian loppuvan, huokaa Millie.

Luulen, että Aku joutuu pian lähtemään leiriltä; voi olla jo laivassa merellä... ja Väinö luultavasti... Tuskin näen heitä koskaan!

Kyyneliä tunkee väkisin tytön silmiin, mutta hän pyyhkii ne kiireesti pois.

—Oi, Aku! huokaa hän sitten.

Nuorimies katsoo Millien silmiin ja hiljaa virkkaa:

—Hän taitaa olla sinulle enempi kuin veli...

Tyttö ei vastaa. Hieman punastuen kääntyy hän katsomaan ikkunasta ulos.

Tulee jo pysähdyspaikka. He rientävät

pois vaunusta, kävelevät puiden verhoamaa taloa kohti, pysähtyvät portille.

—Nyt siis olemme perillä.

—Niin. Kiitos seurasta!

Millie aikoo rientää sisään.

—Kuule!

Tyttö katsoo kysyvästi.

—Etkö lähde sunnuntaina kanssani kävelylle... tai näyttelyyn?

Jos et ole siitä huvitettu... mennään muualle...

—En voi varmaan luvata... ehkä!

—No, sitten näkemiin! Voi hyvin!

Nuorimies katoaa kulmauksesta ja tyttö rientää sisään.

— — — — —

Kaksi kirjettä on pöydällä:

Miss Millie Williams...

Tyttö repii kiireesti kuoret auki.

—Tädiltä... ja Akulta taas...

Leirillä, 19- -.

Pikku Millie:

Sisko! Nyt minä tulen luoksesi omassa persoonassani, kuten näet. Katso sotilasta! Tämä kuva on otettu juuri, kun sain käskyn lähteä.

Niin... Sinä et tosiaan tiedä vielä, että minun nyt pitää lähteä... Monet toverit hurrasivat saatuaan sen sanoman, kuo- huivat innosta: on kaatuva 'kaiser'! Minä

en voi riemuita... Oh! Kuolemaa en pelkää, enkä kurjuutta... muuta minun sydämeni suree. Kultakutri tyttö! kuule minua... Minä rakastan... rakastan sinua! Kasvatussisko! Älä minua unhoita... Odota, kunnes takaisin palaan. Siellä taistelun riehuessa sinua muistan... aina povellani kuvaasi kannan...

— — — Tyttö ei voinut lukea enempää. Kauniit silmät kyyneltyivät...

— Hän rakastaa minua, kuiskaa hän hiljaa.

Sotilaan kuvan ottaa hän käteensä, katsoo kauan...

— Hän on niin ryhdikäs, totinen ja arvokas... mutta suuta ympäröi hieno surun piirre... Oi! sinä Aku!

Tyttö miettii:

— Mitä vastaan hänelle? Merellä hän nyt jo lienee...

Toinen kirje lepää polvella aukaistuna, mutta vielä lukematta.

— Kas! Mitä tati sanookaan?

Millie naurahtaa.

— Tati on huolissaan, haluaa tietää Rudolfista... Mitä! Olenko kirjoittanut tädille hänestä?... Se ei olisi oikeastaan kannattanut kertoa. Tati vanhus näyttää huolestuneen vallan turhasta.

— "Varo tuttavuuksiasi, Millie, kiiltävän kuoren alla ei aina ole kirkasta."

— Saattaa niinkin olla!

Jälleen ottaa hän käteensä sotilaan kuvan, katsoo yhä tarkemmin nuorukaisen jaloja piirteitä...

— Rudolf pyysi sunnuntaina kanssaan kävelylle. Mitä tekisin? Olisiko paras kieltäytyä... vai lieneekö vaarallista ottaa vähän raitista ilmaa?... Kun nyt näen, jos on kaunis sää!... Ei! Nyt minun pitää vastata tädin kirjeeseen heti.

Muutaman rivin saa hän kokoon. Väsymys valtaa taas...

— Kun en vain tulisi sairaaksi, voimaa ei ole yhtään... Oi! En jaksa... kesken jääköön kirje. Millie heittäytyy vuoteelle poikkipäin, kädet ristien rinnalle hän huokaa:

— Nyt minä levähdän... ainakin hetken...

— — — —

Tyttö näkee unta.

Hän leikkii Hirvijoen tanhuvilla, juoksee kilpaa Akun ja Väinön kanssa. Aku ottaa häntä tukasta kiinni, mutta hän kiskaisee irti ja itkien juoksee kertomaan tädille, että Aku tekee kiusaa. Sillä ajalla on Aku kaatunut kiveen ja jalasta vuotaa verta. Aku kannetaan sisään, tati repii valkean liinan kappaleiksi ja sitoo haavan. Mutta verta vuotaa yhä... poika on aivan punaisena veressä.

Millie alkaa huutaa kauhusta, mutta täti on vihainen ja lyö häntä, sanoen: vielä meluat, kun olet itse syypää tapa- turmaan. Juoskaa vähemmän kilpaa, niin ette kiviin kompastu.

Aku puolustaa: Itse minä... äiti... loukkasin, älä Millietä syytä. Veri vuotaa haavasta yhä...

Tyttö herää, pyyhkii silmiään, saadakseen selville, onko hän unessa vai val- veilla.

— Hyi... kuinka ilkeää unta näin. Aku... Aku... kun et vain jalkaasi kiveen loukkaisi.

□□□□□□

VIII

YLLÄTYS.

Sotilas puhuu toverilleen:

— Nyt saavat Amerikan pojat terveisiä mailman ihanimmilta naisilta... uskollisilta morsiamilta... vaimoilta... jaloim- milta äideiltä.

Jaetaan kirjeitä ja pakettia.

Onnellisia ne, jotka saavat tervehdyk- siä kotoa. He hymyilevät...

— Toveri! Sinä olet niin alakuloinen... et näkynyt saaneen postia lainkaan. Ei ole ehtinyt perille... tahi on sydänekäpy

unohtanut, nuori sotilas leikillä sanoo vierustoverilleen.

— Ei ole odottamisesta apua, ei ole ke- tään, joka lähestyisi, vastaa puhuteltu.

— Jos ei ole morsianta, on kaiketi isä, äiti, veli tahi joku muu...

— Ei ole.

— Eikö? Minä saan paljon kirjeitä. Kotoa en saa niin usein, mutta sisarelta ...tahi oikeastaan...

— Tahdoit sanoa morsiamelta.

— Kasvatussisarelta... aioin sanoa.

— Ooh! Vai niin. Nyt taas tuli jotain.

— Niin. Uskon, että kirjeessä on kuva sisällä, pitäisi avata ja katsoa.

— Te onnelliset, joilla on läheisiä ja rakkaita omaisia...

— Sanoit, että sinulla ei ole.

— Ei.

Sotilas tuijottaa kirjeeseensä... on kuin hän epäröisi avata sitä.

— Miksi et avaa? Saisin minäkin kat- soa Amerikan tyttöä... luvallasi.

— Miksi ei... lähde kanssani!

Hän asettaa kirjeen poveensa.

— Lähdemmekö?

— Kyllä... minä.

—————

Kertomuksesi, toveri, kiihdyttää minua. Etsi nopeasti kuva, jonka sanot olevan